

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Právní postavení dítěte ve vztahu
k registrovanému partnerství**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa DOČKALOVÁ**
Osobní číslo: **R11M0056P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Právní postavení dítěte ve vztahu k registrovanému partnerství**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Právní úprava a vznik registrovaného partnerství v ČR
3. Registrované partnerství a manželství
4. Dítě v registrovaném partnerství
 - 4.1 Dítě počaté přirozenou cestou
 - 4.2 Dítě počaté umělým oplodněním
 - 4.3 Institut náhradní matky
 - 4.4 Osvojení
5. Srovnání registrovaného partnerství se zahraniční úpravou
6. Návrh úpravy osvojení dítěte registrovanými partnery
7. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **23. února 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2016**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 7. července 2015

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, 2016

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D. za cenné rady a kvalifikovanou pomoc při zpracování této diplomové práce.

Úvod	8
1. Právní úprava a vznik registrovaného partnerství v České republice.....	11
1.1. Pojem registrované partnerství	11
1.2. Historické modely uzákonění soužití osob stejného pohlaví.....	12
1.3. Snahy o přijetí zákona o registrovaném partnerství v České republice ..	14
1.3.1. Poslanecký návrh zákona z roku 1997.....	15
1.3.2. Poslanecký návrh zákona z roku 1999.....	16
1.3.3. Vládní návrh zákona z roku 2001	16
1.3.4. Návrh zákona z roku 2002	17
1.3.5. Vládní návrh zákona z roku 2003	18
1.3.6. Poslanecký návrh zákona z roku 2004.....	18
1.3.7. Poslanecký návrh zákona z roku 2005 - zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.....	19
2. Registrované partnerství a manželství.....	23
2.1. Definice.....	23
2.2. Vznik a zánik partnerství a manželství	24
2.2.1. Vznik.....	24
2.2.2. Zánik	25
2.3. Práva a povinnosti partnerů a manželů	25
2.4. Majetkové poměry	26
2.5. Dědictví.....	26
2.6. Postavení nezletilých nespolečných dětí	27
2.7. Shrnutí.....	27
3. Dítě v registrovaném partnerství	28
3.1. Dítě z pohledu práva	29
3.2. Dítě počaté přirozenou cestou.....	32
3.3. Asistovaná reprodukce	34
3.4. Heterosexuální styk lesbické ženy	35
3.5. Institut náhradní matky	36
3.6. Poručenství.....	37
3.7. Opatrovnictví dítěte	39
3.8. Svěření dítěte do péče jiné osoby.....	39
3.9. Pěstounská péče	40
3.10. Osvojení (adopce) nezletilého dítěte.....	42
4. Srovnání registrovaného partnerství se zahraniční úpravou.....	45
4.1. Dánská právní úprava	46

4.2. Právní úprava v Německu	46
4.3. Právní úprava v Rakousku	48
4.4. Právní úprava na Slovensku	48
4.5. Právní úprava v Polsku	50
5. Návrh možné úpravy pro osvojení registrovanými partnery	52
Závěr	59
Resumé	61
Seznam použité literatury	63

Úvod

Láska je mezi lidmi od počátku věků. Láska k dětem, ke zvířatům, ale také k partnerům. V posledních desítkách let se však dostáváme do stále rozporuplnějších situací, protože láska k partnerovi neznamena v dnešní době jen lásku k opačnému pohlaví, ale také k pohlaví stejnému. Proto s homosexualitou přicházíme do styku stále častěji, než bylo dříve zvykem a začíná se stávat součástí našich životů.

Pohlavní styk s osobou téhož pohlaví byl až do roku 1962 v naší zemi trestným činem, kdy tato trestnost byla uvedena v § 241 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon.¹ Trestní zákoník č. 140/1961 Sb. však již tuto úpravu nepřevzal a pohlavní styk s osobou stejného pohlaví byl od 1.1.1962 nebyl zakázán. „*Ani zákonodárce, ani jeho odborní poradci tehdy neměli dost odvahy upustit od trestního postihu vůbec. Tak byla tehdy vytvořena kompromisní trestní úprava, podle které sice nebylo homosexuální chování stíháno vždy (...) ale byl trestný styk s osobou téhož pohlaví, pokud jej uskutečnila osoba starší osmnácti let s osobou, která dosud osmnáctý rok věku nedovršila, dále když bylo zneužito závislosti druhé osoby, nebo poskytl-li či přijal-li někdo za homosexuální styk úplatu, a také tehdy, jestliže homosexuální styk budil veřejné pohoršení.*”²

Od 1. července 1990 je homosexuální chování po trestně právní stránce posuzováno stejně jako chování heterosexuální. S příchodem svobody se lidé přestávají bát a začínají otevřeně projevovat svou náklonnost k osobám opačného pohlaví.

Domnívám se, že každý člověk v naší republice se již někdy setkal s homosexuálně zaměřenou osobou. Tito jsou stejní jako všichni ostatní. Nejsou

¹ § 241 Pohlavní styk s osobou téhož pohlaví

(1) Kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1

a) s osobou mladší než osmnáct let, nebo

b) za úplatu.

(3) Kdo se nabídne k pohlavnímu styku s osobou téhož pohlaví za úplatu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

² BRZEK, A. PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. Praha: Scientia Medica, spol. s. r. o. 1992. s. 112

nemocní, ale jen jinak sexuálně zaměření. Je vědecky dokázáno, že homosexualita není nemocí. V roce 1973 na základě změn ve společnosti a vědeckých výzkumů vyjmula Americká psychiatrická organizace homosexualitu z diagnostického a statistického manuálu světově uznávaných nemocí. Od tohoto roku je řazena společně s heterosexuální a bisexuální mezi druhy sexuální orientace. Na základě výše uvedených skutečností dne 17. května 1992 Světová zdravotnická organizace vyškrtává homosexualitu z Mezinárodní klasifikace nemocí.³ Jako připomenutí je každoročně od roku 2005 slaven Mezinárodní den proti homofobii (International Day Againsts Homophobia), kdy v České republice jej slavíme od roku 2008.

Homosexualitou se rozumí trvalá, nezměnitelná, nezpůsobená, nezávislá a neléčitelná vlastnost. Je tedy zřejmé, že se člověk nemůže proti své vůli „přeorientovat“, avšak při snaze zapadnout do stereotypů společnosti je schopen svou orientaci potlačit. Není to však pro takového jedince snadné, protože je pro něj jeho orientace vrozená a přirozená, stejně jako pro dalších přibližně patnáct set živočišných druhů, které provozují sex se stejným pohlavím.

Příčiny homosexuality nejsou do dnešního dne zcela jasné, avšak z mnoha studií je zjevné, že homosexualita není závislá na výchově, zkušenostech či na prostředí, ve kterém daný jedinec vyrůstá.

V 50. letech 20. století prováděl F. J. Kallmann studii jednovaječných dvojčat, kteří mají totožnou genetickou informaci, při které zjistil, že shoda jejich sexuální orientace je skoro devadesátiprocentní. Na rozdíl od dvojčat dvojvaječných, kde našel shodu méně než deset procent. Následné americké studie shodu u jednovaječných dvojčat potvrdili u poloviny případů.

Nadějně jsou v této souvislosti výzkumy sexuální orientace na chromozomální úrovni. Už v 90. letech badatelé zjistili určitý gen na dlouhém ramínku X chromozomů, který pojmenovali Xq28 a jenž je podle nich odpovědný alespoň za některé případy mužské homosexuality. Spojitost tohoto genu s homosexualitou prokázali u 64 % zkoumaných mužů. Přenos sexuální orientace

³ BURTON, N. *When Homosexuality Stopped Being a Mental Disorder*. In: Psychology Today [online]. 18. 8. 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <<https://www.psychologytoday.com/blog/hidden-and-see/201509/when-homosexuality-stopped-being-mental-disorder>>

se tedy podle uvedených výzkumů děje z matky na syna (přes X chromozom). Tyto genetické výzkumy potvrzují význam dědičných faktorů pro sexuální orientaci. Nicméně aby byly výlučnými důvody pro vznik homosexuality, musela by být shoda orientace u jednovaječných dvojčat stoprocentní. Roli tedy hrají i jiné možné faktory – hormonální, anatomické, neurochemické.⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že na homosexuální orientaci nemá vliv výchova. Sexuální orientaci neleze změnit výchovou. Proto si myslím, že není na místě mít obavy z toho, že registrovaní partneři žijící ve společné domácnosti s dítětem budou mít negativní vliv na jeho vývoj a že z něj dokonce mohou vychovat homosexuála, jak se někteří lidí mylně domnívají.

⁴ WEISS, P. *Původ homosexuality*. In: Maminka [online]. 11. 9. 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <<http://www.maminka.cz/clanek/puvod-homosexuality>>

1. Právní úprava a vznik registrovaného partnerství v České republice

V České republice je upraveno soužití osob stejného pohlaví zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRP“). V této kapitole se zaměřím na zdlouhavý vývoj právní úpravy soužití osob stejného pohlaví. Stručně si uvedeme jednotlivé návrhy tohoto zákona, které mapují několikaleté období usilující o přijetí tohoto zákona.

Legislativní proces pro přijetí zákona o registrovaném partnerství byl velice složitý a návrhů bylo mnoho. Všechny návrhy zákonů provázely bouřlivé diskuze, a to nejen ve vládě, Poslanecké sněmovně a Senátu, ale i mezi odborníky a širokou veřejností.

U jednotlivých návrhů se zaměřím především na problematiku právního postavení dítěte v registrovaném partnerství.

1.1. Pojem registrované partnerství

Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem, který stanoví ZRP.

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví učiněným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Prohlášení se činí před matrikářem na základě otázky, položené těmto osobám, zda spolu chtějí vstoupit do partnerství. Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně na matričním úřadě, kterých máme v České republice čtrnáct, kdy v každém kraji je právě jeden. Zákonodárce se domníval, že vzhledem k očekávanému počtu zájemců o uzavření registrovaného partnerství bude tento počet dostačující.

Registrující matriční úřady, před kterými lze učinit prohlášení jsou stanoveny v příloze č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých

souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.⁵ Partnerství se zapisuje do knihy registrovaného partnerství.

Do partnerství mohou vstoupit pouze svéprávné osoby starší 18 let, kdy alespoň jedna z nich je občanem České republiky. Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé, sourozenci a osoba, která již dříve uzavřela manželství, vstoupila do partnerství anebo do obdobného svazku osob v zahraničí, a toto manželství nebo partnerství anebo obdobný svazek trvá.

Partneři si jsou rovni, mají stejná práva a povinnosti, o záležitostech partnerského soužití rozhodují společně. Jsou oprávněni se zastupovat v běžných záležitostech a jejich jednání v běžných záležitostech je závazné pro oba partnery společně a nerozdílně. Mají vůči sobě vyživovací povinnost, která předchází vyživovací povinnosti dětí. V případě zrušení partnerství je možné soudem přiznat vyživovací povinnost na bývalého partnera.

Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner a povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i partnera žijícího ve společné domácnosti.

Partnerství zanikne smrtí či prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého nebo zrušením rozhodnutím soudu.

1.2. Historické modely uzákonění soužití osob stejného pohlaví

Za průkopníka právní úpravy registrovaného partnerství můžeme označit Dánsko, které jako první stát na světě upravuje soužití osob stejného pohlaví již

⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>>

v roce 1989. Od 1. června 1989 mohou homosexuálně orientovaní jedinci, kteří jsou občany Dánska, uzavírat svazky podobné sňatku. Je zde vyloučena možnost adopce dítěte registrovanými partnery či pěstounská péče. V zákoně se také dozvíme, že není povolena polygamie. Existující uzavřené manželství či registrované partnerství brání uzavření dalšímu manželství či registrovanému partnerství. Jedná se striktně o úpravu soužití osob stejného pohlaví, kdy je opomíjen vztah mezi partnery a dětmi.

V následujících letech postupně následovalo Norsko (1993), Švédsko (1995), Island (1996), které se nechaly inspirovat dánskou právní úpravou. Protože všechny tyto severské země vycházely ze stejných principů, můžeme přijetí zákona o registrované partnerství v jejich pojetí nazývat severským modelem.

8. února 1994 vydal Evropský parlament doporučení k tomu, aby členské země legalizovaly registrované partnerství, avšak samotné rozhodnutí, zda tak učiní, nechal na jednotlivých státech.

V roce 1999 přichází Francie s Pacte civil de solidarité (PACS) neboli tzv. paktem solidarity. Jedná se o smlouvu uzavřenou mezi dvěma osobami, která uspořádává jejich společný život. Nezáleží na tom, zda se jedná o osoby stejného či opačného pohlaví. Proto se podle některých názorů nejedná o právní úpravu rovnoprávnosti gayů a lesbiček, ale spíše o podporu rozmanitosti životních stylů. Z paktu solidarity plynou partnerům práva a povinnosti, tedy především vzájemná pomoc a finanční podpora. Soužití dvou osob založených paktem solidarity vzniká uzavřením partnerské smlouvy, ve které si partneři upravují především majetkové poměry. Smlouva se uzavírá před soudem nejnižší instance, nikoliv na radnici. Z tohoto důvodu se zásadně liší od standardního registrovaného partnerství či manželství.⁶

Od roku 1998 je možné uzavírat registrované partnerství v Nizozemí. V roce 2001 však tento stát vedle institutu registrovaného partnerství zakotvuje

⁶ *Velvyslanectví České republiky v Paříži*. [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://archive.is/20130429031544/www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/uzavirani_pacs_ve_francii/index.html#selection-117.0-156.0>

možnost uzavírat manželství osobám stejného pohlaví. Stejně tak nizozemský právní řád umožňuje uzavírat registrované partnerství osobám odlišného pohlaví. Právní řád této země je tak velice bohatý co do možností právní úpravy soužití dvou osob. Nabízí také možnost uzavření soužití, které je obdobou francouzského paktu solidarity.⁷

1.3. Snahy o přijetí zákona o registrovaném partnerství v České republice

Dánskou právní úpravou se chtěli čeští sexuologové inspirovat především s ohledem na podporu stability homosexuálních vztahů a tím co nejvíce potlačit možnost šíření epidemie HIV viru. Pracovník Sexuologického ústavu Antonín Brzek prohlásil, že československá sexuologie vidí věrné manželství a zrovnoprávnění homosexuálních párů jako prvky důležité při prevenci HIV/AIDS.⁸

V roce 1990 se pokouší při své parlamentní kandidatuře Jiří Hromada prosadit zákon podobný dánskému, a to prostřednictvím svých programových priorit. Postupně začíná Sdružení organizující homosexuální občany (dále jen „SOHO“) společně s odborníky pracovat na návrhu znění tohoto zákona. Začátkem roku 1995 zasílá SOHO tři možné návrhy vládě. Jejich součástí byl návrh pro uzavírání registrovaného partnerství osob stejného, ale i opačného pohlaví, aby se tímto krokem zamezilo vytvoření možnosti pro další vyčleňování leseb a gayů ze společnosti. Dne 8. listopadu 1995 vláda všechny tři návrhy zákona zamítá s odůvodněním, že nechce připustit nižší stupeň manželství a také s ohledem na to, že v Evropě takovouto právní úpravu přijalo zatím jen Dánsko, Švédsko a Norsko.⁹

⁷ *Government of the Netherlands*. [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.government.nl/topics/family-law/contents/marriage-registered-partnership-and-cohabitation-agreements>>

⁸ SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. s. 310, 371

⁹ SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. s. 371-373

1.3.1. Poslanecký návrh zákona z roku 1997

Poslanecký návrh pro vydání zákona o registrovaném partnerství byl rozeslán v prosinci roku 1997 Poslanecké sněmovně a vládě pod sněmovním tiskem číslo 359/0. Jednalo se o návrh obsahující pouze osm paragrafů. Vláda dne 21. ledna 1998 vydala stanovisko, ve kterém s předloženým návrhem nesouhlasí. Jako největší nedostatky spatřuje neprovedení průzkumu týkajícího se přijetí zákona o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví ve společnosti a chybějící rozbor dopadů po přijetí zákona na konkrétní oblasti právního řádu. Předložený návrh spatřuje jako neúplný. Není v něm řešena otázka společného příjmení a chybí základní práva a povinnosti partnerů. Vláda by raději než přijetí komplexního zákona preferovala koncepci dílčích úpravy v příslušných zákonech. Z výše uvedených důvodů vláda nedoporučila poslanecké sněmovně schválení zákona.¹⁰

Poslanecká sněmovna projednala návrh na své 23. schůzi, kdy jeho projednávání trvalo celkem čtyři dny. 2. dubna roku 1998 jej po bouřlivých diskuzích zamítla v prvním čtení.¹¹ Dle stenografických záznamů z jednání sněmovny se poslanci báli především možného budoucího zneužívání daňových výhod pro registrované partnery (dále jen „partnery“). Při jednáních panovala také obava, že přijetí zákona o registrovaném partnerství, s ním spojené uzavírání registrovaného partnerství, by bylo prvním krokem k následnému schválení osvojování dětí partnery, čímž by dle slov některých poslanců došlo k ohrožení hodnot tradiční rodiny.

¹⁰ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035901.htm>>

¹¹ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/usneseni/u0731.htm>>

1.3.2. Poslanecký návrh zákona z roku 1999

Skupina poslanců v čele se Zuzkou Rujbrovou předložila dne 4. února 1999 návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví pod číslem sněmovního tisku 124/0. Vláda vytkla návrhu určité nedostatky, které bylo třeba odstranit, ale i přesto dne 10. března 1999 vyjádřila souhlas se schválením tohoto zákona. Organizační výbor doporučil projednání a návrh následně prošel prvním čtením. Poté byl předán Ústavně právnímu výboru a Petičnímu výboru, kdy ve druhém čtení se návrh zákona projednával celkem třikrát a dne 2. prosince 1999 byl na návrh Cyrila Svobody definitivně zamítnut.¹²

Stejně jako předchozí návrh vychází ze severského modelu registrovaného partnerství. Novinkou v tomto návrhu bylo především upravení vztahu k nezletilým dětem. Dle návrhu není možné svěřit do společné výchovy dítě osobám, které uzavřeli partnerské soužití. Zároveň je vyloučeno poručnictví, pěstounská péče a osvojení si dítěte partnera či právně volného dítěte.¹³

1.3.3. Vládní návrh zákona z roku 2001

Návrh z roku 2001 byl předložen samotnou Vládou České republiky kabinetu Miloše Zemana. Jednalo se o vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví, který byl rozeslán poslancům dne 3. října 2001 jako číslo tisku 1075/0. Následující den jej Organizační výbor doporučil projednat a zároveň ho přikázal projednat Ústavně právnímu výboru. 25. října téhož roku proběhlo jednání v Poslanecké sněmovně. V prvním čtení rozhodla Poslanecká sněmovna o vrácení vládního návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví navrhovateli k dopracování, především z důvodů obav z oslabení hodnot tradiční

¹² *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=124>>

¹³ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=0>>

rodiny a možnosti výchovy dětí v partnerských soužitích. S ohledem na blížící se volby již k jeho přepracování nikdy nedošlo.¹⁴

Předloha návrhu byla rozdělena do pěti částí a celkem obsahovala třicet sedm paragrafů. Vztah k dětem byl upraven v ustanovení § 11, který obsahoval pět odstavců. Vláda navrhovala, aby partnerské soužití nebylo překážkou výkonu rodičovské odpovědnosti partnera vůči svému dítěti, ani svěřením takového dítěte do jeho výchovy, avšak aby toto soužití bránilo svěřením do výchovy dítěte, jehož rodičem není ani jeden z partnerů. Existující partnerské soužití mělo bránit osvojení dítěte, svěřením dítěte do pěstounské péče nebo ustanovením partnera poručníkem. Pokud by se tak však stalo ještě před uzavřením partnerského soužití, tak by platnost existujícího osvojení, pěstounské péče či svěřením dítěte do péče partnera trvala i nadále. Pokud by oba partneři žili ve společné domácnosti, kdy jeden z partnerů pečuje o své dítě, tak se povinnosti výchovy a ochrany vývoje dítěte vztahují i na partnera žijícího ve společné domácnosti.¹⁵

1.3.4. Návrh zákona z roku 2002

Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2002 byl předložen *Gay a lesbickou ligu* poslaneckým klubům, který vycházel z vládního návrhu z roku 2001. Oproti dřívějšímu návrhu zde byly tři podstatné změny. Možnost užívat stejné či zdvojené příjmení, vznik společného nájmu, pokud partnerství trvá nejméně jeden rok a vypuštění formulace, že trvající registrované partnerství brání partnerovi, aby se stal poručníkem, pěstounem nebo osvojitel dítěte. Také nemělo registrované partnerství bránit svěřením dítěte do péče partnerovi. Tento návrh zákona se však do programu jednání Poslanecké sněmovny nikdy nedostal, protože nebyl předložen subjektem, který je k tomu ze

¹⁴ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=1075>>

¹⁵ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>>

zákona legitimován, jak vyplývá z čl. 41 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.¹⁶

1.3.5. Vládní návrh zákona z roku 2003

Na podzim roku 2002 se začalo Ministerstvo spravedlnosti věnovat návrhu zákona o registrovaném partnerství, které v té době vedl Pavel Rychetský. Návrh byl v červnu roku 2003 projednán v připomínkovém řízení, jehož součástí bylo zaslání návrhu Gay a lesbické lize (dále jen „GLL”). GLL na něj reagovala pozitivně v tom smyslu, že Ministerstvo spravedlnosti zákon připravuje a do připomínkového řízení zapojilo GLL. S obsahovou stránkou návrhu však GLL spokojena nebyla, neboť návrh zákona v předloženém znění dával možnost pouze uzavření registrovaného partnerství, kdy z něj prakticky neplynuly žádné důsledky. Opět je zde nemožnost poručenství, pěstounské péče či osvojení za trvání již existujícího partnerství, jakožto i nemožnost svěření dítěte do péče partnerovi, který není rodičem.¹⁷

Tento návrh byl na programu jednání Poslanecké sněmovny dvakrát, a to v měsíci lednu a únoru roku 2004. V obou případech byl z programu stažen, protože dle slov Vladimíra Špidly nebyla šance pro jeho přijetí a doporučil, aby byl další návrh podán z řad poslanců.

1.3.6. Poslanecký návrh zákona z roku 2004

V dubnu roku 2004 byl vypracován poslanecký návrh zákona o registrovaném partnerství, na kterém spolupracovala GLL. Tento návrh byl rozeslán jako sněmovní tisk č. 650. Vláda návrh zákona připomínkovala, Organizační výbor doporučil projednání návrhu a zároveň ho přikázal projednat Petičnímu výboru. Poté zákon prošel s pozměňovacími návrhy z druhého čtení do čtení třetího, kde byl schválen návrh na opakování druhého čtení. Poté byl

¹⁶ SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. s. 407

¹⁷ SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. s. 407-408

připomínkován a vrácen do druhého čtení a následně dne 11. února 2005 nebyl zákon ve třetím čtení schválen o pouhý jeden hlas. Ze 165 přítomných poslanců hlasovalo pro přijetí 82, avšak ke schválení bylo třeba hlasů 83.¹⁸

Co do rozsahu se jednalo o zatím nejobsáhlejší návrh zákon upravující registrované partnerství, kdy právní úprava byla rozepsána na šedesát jedna paragrafů. Nově je zde ustanovení o vyživovací povinnosti partnerů, která má předcházet vyživovací povinnosti dětí. V ustanovení § 14 je psáno, že: *Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.* Dále je zde dána povinnost partnerovi, který žije ve společné domácnosti s dítětem svého protějšku, aby se podílel na výchově. Z dřívějších návrhů zákona zde zůstalo pouze ustanovení, že trvalý partnerství brání osvojení dítěte. Z toho nám vyplývá, že je možno dítě partnerovi do péče svěřit. Není zde vyloučené poručenství a pěstounská péče.¹⁹

1.3.7. Poslanecký návrh zákona z roku 2005 - zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Dne 2. května 2005 předložila skupina poslanců v čele s Annou Čurdovou návrh zákona čítající 22 částí a 59 paragrafů. Jednalo se o pozměněnou úpravu poslaneckého návrhu z roku 2004. Poslancům byl rozeslán jako senátní tisk č. 969/0, ke kterému Vláda vyjádřila své připomínky. Organizační výbor návrh zákona doporučil. Po dlouhých rozpravách byl dne 16. prosince 2005 zákon schválen ve třetím čtení a dne 3. ledna 2006 postoupen Senátu k projednání jako tisk č. 203/0.²⁰

¹⁸ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&T=650>>

¹⁹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>>

²⁰ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969&snzp=1>>

V důvodové zprávě k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých dalších předpisů je vysvětleno, že ustanovení zakazující osvojení registrovanými partnery je v ZRP především proto, aby zůstala v rodinné péči zachována preference heterosexuálních párů. Avšak existence registrovaného partnerství (dále jen “partnerství”) nemá vliv na vztah rodiče a jeho dítěte. Je vyloučené, aby uzavření partnerství omezovalo rodičovská práva partnera.²¹

Při projednávání v Ústavně právním výboru nedošlo ke schválení ani jednoho ze tří návrhů: doporučit Senátu projednávaný návrh schválit, zamítnout nebo doporučit Senátu pozměňovací návrhy. Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku doporučil Senátu schválit návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckém sněmovnou, stejně tak se vyslovil i Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice.

Dne 26. ledna vydal Senát usnesení, ve kterém schválil návrh znění zákona tak, jak byl postoupen Poslaneckou sněmovnou, a proto byl 2. února 2006 předložen prezidentovi republiky k podepsání.²²

Dne 16. února 2006 se rozhodl prezident republiky Václav Klaus využít svého práva vetovat přijetí zákona dle § 50 Ústavy České republiky, zákon odmítl podepsat a vrátil ho zpět k projednání do Poslanecké sněmovny. Své rozhodnutí vysvětlil ve stanovisku číslo 969/5, které zaslal předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu panu Lubomíru Zaorálkovi. K tomuto dopisu přiložil čtyřstránkovou přílohu, ve které rozebírá možné příklady problematických ustanovení ZRP.²³

Jako nejpodstatnější důvody vrácení zákona prezident uvádí:

- *„Zákon, který vracím, není o partnerství osob stejného pohlaví, ale o registraci tohoto partnerství státem a o doprovodných efektech této registrace jak pro ty, kterých se bezprostředně týká, tak pro ostatní.“*

²¹ Důvodová zpráva k zákonu o registrovaném partnerství. [online]. [cit. 2016-03-22] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=650&CT1=0>>

²² Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969&snzp=1>>

²³ Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [online]. [cit. 2016-03-22] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=5>>

- „*Tento zákon registrované partnerství osob stejného pohlaví svými atributy staví na roveň zákonem institucionalizovaného partnerství osob odlišného pohlaví (neboli manželství) a - nad jakékoliv další mezilidské partnerské vztahy. Obojí je – i když z různých důvodů – chybné a je třeba to odmítnout.*”
- „*Zákon o registrovaném partnerství postrádá jakékoli vymezení účelu tohoto vztahu.*”
- „*Zákon o rodině říká, že „hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí“ (§1, odst. 2). Právě toto a nic jiného vždy bylo, je a bude důvodem výjimečnosti institutu manželství a navíc důvodem preference institutu manželství před jinými typy mezilidských vztahů. Identický, nebo stejně zásadní společenský účel – založení rodiny a řádná výchova dětí – registrace partnerů stejného pohlaví nemá.*”²⁴

V závěru svého dopisu prezident shrnuje následující:

- Soužití osob stejného pohlaví do našeho právního řádu patří, ale nepatří do něj státem registrované partnerství osob stejného pohlaví, protože tímto aktem pouze určitá skupina využívá stát k prosazení svých nároků a požadavků.
- Jedná se ve své podstatě o diskriminační zákon, neboť ukládá minoritní skupině, aby byla příslušnost ke skupině registrovaných partnerů vyznačována v jejich osobních dokladech.
- Zákon obsahuje celou řadu ustanovení, která by v budoucnu mohla vytvářet problémy.²⁵

Pro vysvětlení veřejnosti svolal prezident republiky stejného dne mimořádnou tiskovou konferenci. Jako nejpodstatnější důvody svého rozhodnutí uvedl: „*Zákon vznikl jako poslanecká předloha, ke které měla vláda mnoho výhrad, ale navzdory názoru vlády z května 2005 předseda vlády dnes, po devíti*

²⁴ KLAUS, V. *Prezident republiky Václav Klaus vetoval zákon o registrovaném partnerství.* [online]. 16. 2. 2006 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://www.klaus.cz/clanky/47>>

²⁵ KLAUS, V. *Prezident republiky Václav Klaus vetoval zákon o registrovaném partnerství.* [online]. 16. 2. 2006 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://www.klaus.cz/clanky/47>>

*měsících, zákon vášnivě obhajuje... Za relevantní považuji i to, že byl tento zákon v Poslanecké sněmovně schválen pouze 86 hlasy.*²⁶

Na vyjádření a dopis prezidenta republiky Václava Klause reagovala GLL dne 2. března 2006 tiskovou zprávou s názvem „Deset omylů pana prezidenta“. GLL konstatuje, že důvody vrácení zákona prezidentem zpět do Poslanecké sněmovny nespočívají v právní rovině, nýbrž v rovině emocionální. Také poukazují na fakt, že rodina není vždy nutně ve složení muž, žena a jejich vlastní biologické dítě, ale že institut manželství je zpřístupněn i párům s opačným pohlavím, které děti nemají vůbec nebo je biologickým rodičem jen jeden z páru. Především poukazují na fakt, že již existují v naší zemi stejnopohlavní páry, které plní hlavní účel manželství tím, že vychovávají děti, a přesto nemají k dispozici žádný institut obdobný manželství.²⁷

Dne 15. března při hlasování setrvala Poslanecká sněmovna na původním návrhu zákona a schválila ZRP 101 hlasy ze 177 přítomných. Zákon byl vyhlášen 3. dubna 2006 ve Sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb., zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. ZRP vyšel v platnost 1. července 2007.²⁸

²⁶ MACH, Petr. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. s. 9

²⁷ *Deset omylů pana prezidenta*. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/deset-omylu-pana-prezidenta>>

²⁸ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969&snzp=1>>

2. Registrované partnerství a manželství

V této kapitole bych se ráda věnovala porovnání institutu registrovaného partnerství a manželství dle platné právní úpravy. Postupně se zaměřím na definici svazků, vznik a zánik těchto institutů, práva a povinnosti osob v nich žijících, jejich majetkové poměry, případné dědictví a především odlišnosti v možné péči a výchově o nezletilé nesvéprávné děti.

Ačkoli se jedná o instituty rodinného práva, jejich právní úprava je zakotvena v odlišných právních předpisech. Registrované partnerství upravuje ZRP a právní zakotvení manželství nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), čímž se dle mého názoru snaží zákonodárce poukázat na nerovnost, která mezi jednotlivými instituty je.

2.1. Definice

Registrované partnerství je trvalým společenstvím osob stejného pohlaví, které vznikne způsobem stanoveným v ZRP. Osoba, která uzavře partnerství se nazývá partner (§ 1 ZRP).

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který upravuje OZ. Hlavním účel manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc (§ 655 OZ).

V případě registrovaného partnerství není ze zákona patrné, jakého účelu má uzavření partnerství dosáhnout, a toto se přímo nedozvíme ani z důvodové zprávy.²⁹ Na rozdíl od manželství, které dle zákona směřuje především k naplnění rodičovství a výchově dětí, což je dle stávající právní úpravy registrovaného partnerství značně omezeno nemožností osvojení si nezletilého.

Registrované partnerství je určeno striktně pro osoby stejného pohlaví, kdy zákon nestanoví, jaké sexuální orientace mají jedinci být, o homosexuálně orientovaných osobách se zmiňuje až důvodová zpráva k ZRP. Uzavřít manželství je možné pouze osobám odlišného pohlaví. V tomto směru je zajímavé poukázat

²⁹ Důvodová zpráva k zákonu o registrovaném partnerství. [online]. [cit. 2016-03-22] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=650&CT1=0>>

na právní úpravu Nizozemí, kde je umožněno uzavírat osobám stejného i opačného pohlaví partnerství nebo manželství, kdy záleží pouze na konkrétním páru, pro jaký svazek se rozhodne (viz kapitola 1.2.).

2.2. Vznik a zánik partnerství a manželství

2.2.1. Vznik

Partnerství vzniká na základě projevu vůle dvou osob stejného pohlaví před matrikářem, kdy na matričním úřadě osobně učiní prohlášení na základě otázky, zda spolu chtějí vstoupit do partnerství. Osoby prohlašují, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Nelze uzavřít partnerství osobami, jež jsou příbuzné v linii přímé a mezi sourozenci (§ 2-4 ZRP). Pro obřad není požadována slavnostní forma, ani veřejnost či přítomnost svědků. Alespoň jeden z partnerů musí být občanem České republiky.

Sňatečný obřad je slavností a činí se v přítomnosti dvou svědků, kdy snoubenci (muž a žena) svým svobodným a úplným souhlasným projevem vstupují do manželství. Vylučuje se uzavření manželství mezi předky, potomky, sourozenci (jedná se i o rodinné vztahy vzniklé osvojením), poručníkem a poručencem, pěstounem a svěřeným dítětem a také mezi dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno (§ 675-676 OZ).

Trvajícím manželství, partnerství nebo obdobným svazek brání uzavření dalšímu takovému svazku. Pro uzavření obou institutů je třeba dosáhnout plnoletosti a být svéprávný. Soud ve výjimečných případech může pro uzavření manželství snížit hranici věku pro uzavření manželství až na 16 let, která pro osoby uzavírající partnerství možná není. V případě důležitých důvodů je možné se svolením krajského úřadu uzavřít sňatek zmocněncem na základě plné moci.

Manželé při sňatečném obřadu prohlašují, jaká příjmení budou užívat. Změna příjmení jednoho z partnerů se neprovádí automaticky s uzavřením partnerství, ale záleží zcela na vůli na partnera. Pokud si partner přeje změnit své

příjmení, postupuje dle zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, kde jsou v § 72-79 upraveny podmínky a postup pro změnu příjmení. Žádost o změnu příjmení je třeba především řádně odůvodnit. O této změně rozhoduje matriční úřad dle obvodu, kde je žádající osoba přihlášená k trvalému pobytu.

2.2.2. Zánik

Partnerství i manželství zanikají:

- smrtí jednoho z partnerů nebo manželů,
- prohlášením jednoho z partnerů nebo manželů za mrtvého,
- změnou pohlaví jednoho z partnerů nebo manželů.

Partnerství dále zaniká zrušením rozhodnutím soudu, kdy postačí návrh jednoho z partnerů, pokud žalobce prokáže, že fakticky již partnerský vztah netrvá. Pokud se k návrhu připojí i druhý partner, soud rozhodne o zrušení partnerství bez dokazování.

Manželství zaniká rozvodem v případě, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a již nelze očekávat jeho obnovení. V případě, kdy mají manželé nezletilé děti, rozhoduje soud o poměrech dítěte po rozvodu manželství. Pokud manželé mají společné jmění, je také třeba upravit majetkové poměry po rozvodu.

Ukončení registrovaného partnerství je jednodušší, neboť není třeba dokazovat příčiny rozvratu, rozhodovat o výživě nezletilých dětí a není nutné činit majetkové vypořádání. Z těchto důvodů jsou rozvody složitější a doba jejich řízení může být mnohonásobně delší než u zrušení partnerství.

2.3. Práva a povinnosti partnerů a manželů

Manželé i registrovaní partneři si jsou vzájemně ve svých svazcích rovni, mají stejná práva a povinnosti. Jsou oprávněni se vzájemně zastupovat a jejich

jednání při obstarávání běžných záležitostí zavazuje obě osoby společně a nerozdílně.

Obdobně jako manželé mají i partneři vzájemnou vyživovací povinnost takovou, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná.³⁰

Manželé si jsou však navíc povinni úctou, žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti. Občanský zákoník navíc dále rozvádí pro manželé ustanovení týkající se uspokojování potřeb rodiny, obstarávání a rozhodování o záležitostech rodiny, obvyklého vybavení domácnosti, rodinného závodu a mnoho dalších.

2.4. Majetkové poměry

„Mezi partnery nevzniká ex lege žádné majetkové společenství obdobné společnému jmění, které může vzniknout jen mezi manželi. Není-li ujednáno jinak, nabývá každý z partnerů do svého výlučného jmění, resp. nabývají společně do podílového spoluvlastnictví, obdobně jako druh a družka v rámci nesezdaného soužití.“³¹

Na rozdíl od manželství neexistuje pro registrované partnery vdovský (vdovecký) důchod.

2.5. Dědictví

V otázce dědictví si jsou manželé a registrovaní partneři rovni. Novelou občanského zákoníku byli partneři od 1. ledna 2014 pro případ dědění na základě dědické posloupnosti zahrnuti do první dědické skupiny. V případě smrti partnera se bude pozůstalý protějšek dělit s dětmi partnera o dědictví rovným dílem. Pokud

³⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kolektiv. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 108

³¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kolektiv. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 109

však zemřelý partner děti neměl, přesouvá se pozůstalý partner do druhé dědické skupiny, stejně jako v případě zesnulého manžela, kdy se bude dělit rovným dílem společně s rodičem (rodiči) a těmi, kteří žili se zůstavitelem před jeho smrtí po dobu nejméně jednoho roku ve společné domácnosti, a kteří z toho důvodu o společnou domácnost pečovali nebo byli výživou na zůstavitele odkázáni. Pokud ve druhé třídě bude pouze partner (manžel), může již dědit sám a nedojde k přechodu do třetí dědické skupiny.

2.6. Postavení nezletilých nesvéprávných dětí

ZRP nám říká, že existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni mu dítěte do péče. Zákon existenci partnerství označuje za překážku partnera stát se osvojitelem. Svěřeni dítěte do péče či poručení zákonem vyloučeno není. Pěstounská péče je možná pouze pro jednoho registrovaného partnera, protože dle ustanovení § 964 OZ mohou být společnými pěstouny pouze manželé. ZRP však zakládá povinnost partnerovi žijícímu ve společné domácnosti s nezletilým dítětem se podílet na jeho výchově a ochraně jeho vývoje.

Manželé nejsou v poměrech k nezletilým nesvéprávným dětem nikterak omezováni.

2.7. Shrnutí

Na základě výše uvedených skutečností můžeme shrnout následující společné znaky registrovaného partnerství a manželství:

- státem uznaná a právem upravená forma soužití dvou osob,
- možnost zastupování v běžných záležitostech,
- možnost získat informace o zdravotním stavu partnera (manžela),
- právo dědit v první dědické skupině,
- vzájemná vyživovací povinnost,

- povinnost pečovat o nezletilé dítě žijící ve společné domácnosti.

3. Dítě v registrovaném partnerství

Dítě je základ všeho. Z dětí se stávají dospělí lidé, kteří vychovávají další generace. Každý z nás byl dítětem a vyrůstal v nějaké rodině. Rodina je základem pro každého člověka. Jsou nám zde vštěpována základní pravidla pro život, dostáváme lásku a porozumění, ale také nám je formována naše osobnost. Naši rodiče a příbuzní v našem okolí se nás snažili vychovat co nejlépe.

Nikde však není psáno, jak má správná výchova vypadat. Co je správné a co správné naopak není. Na to si odpoví každý jinak, dle svého subjektivního názoru a především dle hodnot, které uznává a které mu byly vštěpovány v jeho dětství.

V České republice je mnoho dětí, které nemohou vyrůstat a být vychovávány svými biologickými rodiči. Z různých důvodů se dítě může ocitnout v péči prarodičů, tety a strýce, v pěstounské rodině nebo dokonce v dětském domově. Všichni tito lidé se snaží dát dětem vše, co mohou, vychovat je, jak nejlépe dovedou. Nejvhodnější se pro dítě jeví společné soužití s biologickými rodiči. Nelze však s jistotou říci, že biologičtí rodiče vychovají své dítě lépe než kdokoli z výše jmenovaných. Stejná krev nezajistí, že žena bude dobrou matkou a muž bude dobrým otce, ale vše záleží na jejich přístupu k výchově, času, který jsou ochotni potomkovi věnovat a především na péči a lásce, kterou dítěti dají. Jakým způsobem budou rozvíjet jeho nadání.

Výchova je ovlivněna mnoha faktory. Nezáleží jen na rodině ve které dítě vyrůstá, ale také na prostředí, ve kterém se dítě nachází, na působení institucí, které navštěvuje, ale také na kamarádech, zájmových kroužcích a mnoho dalších aspektech. Výchovou se dá ovlivnit spousta faktorů, mezi které ale nespadá sexuální orientace. Ta je člověku geneticky daná, vrozená a nezměnitelná. Nemůžeme tedy předpokládat, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině bude automaticky homosexuál. Ano, může být, ovšem je to geneticky dané již při jeho narození, protože sexuální orientace rodičů nemá vliv na náchylnost dítěte k určitému typu sexuality. Stejně tak nemůžeme tvrdit, že dítě vyrůstající

v „normální“ rodině s mužem a ženou bude heterosexuál a tudíž bude dle pohledu veřejnosti „normální“.

3.1. Dítě z pohledu práva

Právní zakotvení dítěte, rodičovství a ochranu dětí nalezneme v mezinárodních dokumentech, ale také v zákonech České republiky.

Dle **Úmluvy o právech dítěte** je dítětem každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud se dle právního řádu, který se vztahuje na dítě, nedosahuje plnoletosti dříve (čl. 1).³²

Zájem dítěte musí být vždy prvotní při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejným nebo soukromým zařízením sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Česká republika je povinna zajistit dítěti ochranu a péči nezbytnou pro jeho blaho s ohledem na práva a povinnosti rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření (čl. 3).

Dítě má přirozené právo na život. Česká republika je povinna zabezpečit v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte (čl. 6).

Ihned po narození je dítě registrováno s právem na jméno, státní příslušnost, a pokud je to možné, tak i právo znát své rodiče a právo na jejich péči (čl. 7).

Stát je povinen respektovat právo dítěte na zachování jeho totožnosti, tedy státní příslušnosti, jména a rodinných svazků (čl. 8).

Česká republika zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, leda je takové oddělení v zájmu dítěte, například v případě zneužívání či zanedbávání (čl. 9)

Dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat. Názorům dítěte musí být věnována patřičná pozornost s ohledem na jeho věk a úroveň (čl. 12).

³²Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě a právech dítěte

Dítě má právo na zákonnou ochranu proti svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova, korespondence a nebýt nezákonně napadáno na své cti a pověsti (čl. 16).

Oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte, kdy základním smyslem jejich péče musí být zájem dítěte (čl. 18).

Stát činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním (čl. 19).

Dítě zbavené svého rodinného prostředí má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem (čl. 20).

Výchova dítěte má směřovat k rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností, výchově zaměřené na úctě k lidským právům a základním svobodám, na úctě k rodičům, ke své kultuře, jazyku, národním hodnotám a přírodnímu prostředí (čl. 29).

Dítě nesmí být mučeno a svévolně zbaveno osobní svobody (čl. 37).

V **Listině základních práv a svobod** je stanoveno, že rodičovství a rodina jsou pod zákonnou ochranou, kdy je zaručena zvláštní ochrana dětí a mladistvých. Děti mají právo na rodičovskou péči a výchovu, které jsou právem rodičů. Práva rodičů však mohou být omezena. Nezletilé děti mohou být proti jejich vůli odloučeny jen na základě zákona, a to rozhodnutím soudu (čl. 32).³³

Stěžejním zákonem upravující práva dětí v České republice je **OZ**, který se věnuje podrobně poměrům mezi rodiči a dětmi v druhé části, Hlavě II, druhém dílu a dále v Hlavě III. Dále je pro děti velice důležitý **zákon o sociálně-právní ochraně dětí** a s ním související vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí.³⁴ Podrobněji se budeme danými ustanoveními zabývat níže.

³³ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

³⁴ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Právní úpravu týkající se dětí dále upravuje zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém; vyhláška ministra zahraničních věcí č. 33/1959 Sb., o Úmluvě o vymáhání výživného v cizině vyhláška ministra zahraničních věcí č. 132/1976 Sb., o Úmluvě o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti; sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o přistoupení České republiky k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb., o sjednání Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 132/2000 Sb. m. s., o přistoupení České republiky k Evropské úmluvě o osvojení dětí; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 47/2001 Sb. m. s., o přistoupení České republiky k Evropské úmluvě o právním postavení dětí narozených mimo manželství; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 141/2001 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 90/2002 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce; sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o styku s dětmi; zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, a s ním související vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se tento zákon provádí; a v neposlední řadě také **ZRP**.

Bruselskými nařízeními, která souvisí s právy dítěte, jsou nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000; nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností; rozhodnutí Rady 2009/941/ES, o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím.

3.2. Dítě počaté přirozenou cestou

*„Homoparentalita je termín, kterým se označuje rodičovství leseb a gayů, tedy výchova dětí rodinami homosexuálních partnerů nebo jedinci s homosexuální orientací. Odvozeným výrazem je homoparentální rodina, který zahrnuje takové rodinné modely a domácnosti, v nichž se nachází dospělé osoby s homosexuální orientací a (obvykle nezletilé) děti. Za terminologicky korektní je též považován výraz rodina homosexuálních partnerů”.*³⁵

Na základě provedené analýzy Českým statistickým úřadem z roku 2013 bylo zjištěno, že celkově v homoparentálních (duhových) rodinách žije 925 dětí. Toto číslo však nemusí být konečné, protože bylo pouze na vůli dotazovaných, zda tuto informaci uvedou či ne. Děti tedy může být ve skutečnosti o mnoho více.³⁶

Z výše uvedeného je zřejmé, že děti již v duhových rodinách reálně žijí, avšak zákon na tuto situaci v podstatě připraven není. Dítěti je v ZRP věnován pouze jeden paragraf, a to konkrétně ustanovení §13:

(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

(2) Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.

Rodiči vstupem do partnerství nezanikají rodičovská práva a odpovědnost, které za dítě má. Toto soužití není překážkou pro svěřeni dítěte do péče

³⁵ Homoparentalita. [online]. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Homoparentalita>>

³⁶ Český statistický úřad. Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě. [online]. 24. 10. 2013 [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/20533820/csav102413opr.pdf/952872bd-1745-4ce0-a21b-c30bbc03ef47?version=1.0>>

biologického rodiče, který uzavřel registrované partnerství, kdy stejné deklaroval již v roce 1999 Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí *Salgueiro Da Silva Mouta v. Portugal*. V tomto rozhodnutí označil Evropský soud pro lidská práva za diskriminační rozhodnutí portugalského soudu, kdy soud odmítl svěřit dceru do péče otce z důvodu jeho homosexuální orientace, čímž došlo k porušení čl. 14 a čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, konkrétně bylo porušeno právo na respektování soukromého a rodinného života³⁷ a porušení zákazu diskriminace^{38,39}

Partner je vyloučen z možnosti stát se individuálním osvojitelem. V naší společnosti se nejčastěji jedná o dítě, které si přivede jeden z partnerů z předchozího, většinou homosexuálního, vztahu. Není třeba pátrat, zda se jedná o dítě z předchozího homosexuálního vztahu či dítě počaté asistovanou reprodukcí, ale je třeba vyřešit neexistující právní postavení druhého partnera, tedy náhradního rodiče.

Ačkoliv zákonodárce určuje druhému partnerovi, že je jeho povinností se podílet na výchově dítěte žijícího ve společné domácnosti, ale absolutně ignoruje existenci těchto rodin a jejich zájmy, protože nedává partnerovi a dítěti žádná společná práva a jistoty.

Pokud by se něco stalo s biologickým rodičem, tak druhý partner, který se o dítě stará, je mu rodičem, tráví s ním svůj volný čas, financuje jeho výchovu a především má k dítěti úzkou vazbu, nemá na dítě žádný právní nárok. Pokud by dítě nemělo žádné jiné příbuzné, půjde do ústavní péče i přesto, když je zde osoba ochotná se o něj starat, protože zákon na tuto situaci nepamatuje. Jedná se o velice

³⁷ *článek 8 - Právo na respektování soukromého a rodinného života*

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

³⁸ *článek 14 - Zákaz diskriminace*

Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.

³⁹ *Salgueiro Da Silva Mouta v. Portugal*, rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 1999, stížnost č. 33290/96 [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://poradna-prava.cz/www/old/mouta_v_portugal.pdf>

alarmující výpadek právní úpravy, který nebere v potaz především zájmy nezletilých dětí.

3.3. Asistovaná reprodukce

Asistovaná reprodukce je upravena zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

§ 3

(1) Asistovanou reprodukcí se rozumí metody a postupy, při kterých dochází k odběru zárodečných buněk, k manipulaci s nimi, ke vzniku lidského embrya oplodněním vajíčka spermií mimo tělo ženy, k manipulaci s lidskými embryi, včetně jejich uchovávání, a to za účelem umělého oplodnění ženy

*a) ze zdravotních důvodů **při léčbě její neplodnosti nebo neplodnosti muže, jestliže***

1. je málo pravděpodobné nebo zcela vyloučené, aby žena otěhotněla přirozeným způsobem nebo aby donosila životaschopný plod, a

2. jiné způsoby léčby její neplodnosti nebo neplodnosti muže nevedly nebo s vysokou mírou pravděpodobnosti nepovedou k jejímu otěhotnění, nebo

b) pokud jde o potřebu časného genetického vyšetření lidského embrya, je-li zdraví budoucího dítěte ohroženo z důvodu prokazatelného rizika přenosu geneticky podmíněných nemocí nebo vad, jejichž nositelem je tato žena nebo muž.

(2) Zárodečnými buňkami se pro účely asistované reprodukce rozumí vajíčka a spermie.

(3) Umělým oplodněním ženy se rozumí

a) zavedení spermií do pohlavních orgánů ženy, nebo

b) přenos lidského embrya vzniklého oplodněním vajíčka spermií mimo tělo ženy do pohlavních orgánů ženy.

(4) Pro umělé oplodnění ženy lze použít

a) vajíčka získaná od této ženy,

b) spermie získané od muže, který se ženou podstupuje léčbu neplodnosti společně,

c) zárodečné buňky darované jinou osobou, než která je uvedena v písmenech a) a b) (dále jen „anonymní dárce“); anonymním dárcem může být pouze žena, která dovršila věk 18 let a nepřekročila věk 35 let, nebo muž, který dovršil věk 18 let a nepřekročil věk 40 let.

§ 6

(1) Umělé oplodnění lze provést ženě v jejím plodném věku, pokud její věk nepřekročil 49 let, a to na základě písemné žádosti ženy a muže, kteří tuto zdravotní službu hodlají podstoupit společně (dále jen „neplodný pár“). Žádost neplodného páru žádajícího o umělé oplodnění nesmí být starší než 6 měsíců; je součástí zdravotnické dokumentace vedené o ženě.

(2) Umělé oplodnění nelze provést ženě, která má k muži, s nímž předložila žádost podle odstavce 1, příbuzenský vztah vylučující podle jiného právního předpisu uzavření manželství.

Z výše uvedené citace zákona o zdravotních službách vyplývá, že v České republice není legální, aby byla žena oplodněna sama bez souhlasu partnera, který se poté stává ze zákona otcem dítěte, jak je uvedeno v § 778 OZ. Podmínkou umělého oplodnění je neplodnost muže, který dává souhlas s umělým oplodněním.

Pokud o tuto variantu oplodnění lesbické ženy stojí, většinou se rozhodnou podstoupit asistovanou reprodukci v zahraničí (například ve Velké Británii, Belgii či ve Španělsku). Toto umělé oplodnění je však pro ženu obrovskou finanční zátěží, protože nebude proplaceno z veřejného zdravotního pojištění, a proto ne všechny ženy si jej mohou dovolit.

3.4. Heterosexuální styk lesbické ženy

Za účelem zplození dítěte v registrovaném partnerství dvou žen, které z nějakého důvodu nemohou využít možnosti drahé asistované reprodukce v zahraničí, se nabízí možnost heterosexuálního styku za účelem otěhotnění.

Ačkoli se dítě narodí do registrovaného partnerství a již od narození se

o něj starají obě partnerky, matkou je dle § 775 OZ bude jen ta z partnerek, která dítě porodila. Druhá partnerka nebude mít z právního hlediska k dítěti žádné postavení. Pouze bude zavázána povinností o dítě pečovat, ale pokud by se stalo něco s matkou dítěte, bude muset nezletilé dítě muset do péče ke svému biologickému otci, nebo do ústavní péče. V tomto případě se nabízí možnost svolení k osvojení nezletilého dítěte registrovaného partnera.

3.5. Institut náhradní matky

V celém právním systému České republiky se o náhradním mateřství hovoří pouze v ustanovení § 804 OZ, který říká, že mezi *osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci je osvojení vyloučené, kdy toto neplatí v případě náhradního mateřství.*

„Náhradní neboli surogátní mateřství znamená situaci, kdy je nějaké ženě implementováno oplodněné vajíčko jiné ženy a dítě donosí a porodí. Dle §775 obč. zák. je matkou dítěte žena, která ho porodila, a postavení dárkyně oplodněného vajíčka ve vztahu k narozenému dítěti je nutno následně právně upravit. Jako nejvhodnější a nejpřípadnější forma se jeví právě osvojení. Dlužno uvést, že v České republice, na rozdíl od mnoha jiných států, náhradní mateřství nebylo dosud upraveno právem vůbec, jakkoliv je tento medicínský postup legálně vykonáván, zejména u žen, které mohou otěhotnět, avšak ze zdravotních důvodů - např. pro onkologická nebo jiná onemocnění - nejsou schopny dítě donosit a porodit. Je mimo jakoukoliv pochybnost, že současná společenská situace právní úpravu této oblasti vyžaduje, a občanský zákoník s takovouto možností předem počítá.“⁴⁰

Náhradní mateřství je jediným možným řešením pro ženy, které trpí aplázií dělohy (Rokitanski-Küster syndrom) nebo agenezí dělohy, nebo kterým se vyvinula kryptomea v důsledku které jim byla děloha odstraněna, po provedení hysterektomie či po komplikovaném porodu, který vedl k ireverzibilním změnám v děloze, jak mít „vlastní“ dítě.

⁴⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 352 - 353

V rozhodnutí Spolkového nejvyššího soudu, Sp. zn. XII ZB 463/13 bylo judikováno, že náhradní mateřství není v rozporu s veřejným pořádkem. Německá právní úprava nezná pojem náhradní mateřství. Dle dřívější judikatury Spolkového ústavního soudu není přiznání právního rodičovství registrovaných partnerů v rozporu s veřejným pořádkem, protože Ústavní soud umožnil tzv. sukcesivní adopci, tedy přiznal práva osobě adoptovat dítě, které již bylo adoptováno registrovaným partnerem, kdy dle Ústavního soudu je prostředí registrovaného partnerství z hlediska podmínek pro výchovu dítěte rovnocenné s manželstvím. Protože byla surogace provedena v zahraničí, nedošlo k porušení německého práva. V první řadě je třeba brát ohledy na zájmy dítěte, které nemůže nést následky a odpovědnost za způsob svého početí. Dle Soudu by odmítnutí uznání výkonu a výkon rozsudku a zbavení dítěte možnosti mít právně uznaný vztah s druhým registrovaným partnerem porušilo práva dítěte. Konkrétně by se jednalo o porušení práva dítěte na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a také by se jednalo o rozpor se zárukami poskytnutými německou Ústavou.⁴¹

Na základě výše uvedeného judikátu se nabízí možnost využití surogátního mateřství registrovanými partnery - gayi, kdy by jeden mohl poskytnout sperma nebo přímo vykonat styk s „náhradní“ matkou. V obou uvedených případech by byl otcem z právního hlediska jeden z registrovaných partnerů, který poskytl sperma, ať již pohlavním stykem nebo prostřednictvím umělého oplodnění.

3.6. Poručenství

Právní úprava poručenství je upravena v § 928 - 942 OZ. Soud jmenuje dítěti poručníka, není-li žádný z rodičů, který by vůči svému dítěti vykonával rodičovskou odpovědnost. Poručníkovi nevzniká k dítěti vyživovací povinnost, avšak má vůči dítěti veškerá práva a povinnosti jako rodič, není-li okruh vymezen ve výjimečných případech jinak (§ 928). Do doby ustanovení poručníka soudem

⁴¹ ŠIPULOVÁ, K. *Náhradní mateřství není v rozporu s veřejným pořádkem*. Bulletin zahraničního oddělení Nejvyššího soudu ČR, 2015, č. 1, str. 15-16

vykonává poručenství orgán sociálně-právní ochrany dětí jako veřejný poručník (§ 929), kdy může fyzická osoba funkci poručníka odmítnout (§ 931).

Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, jmenuje soud poručníkem toho, koho označila rodiče za poručníka pro tento případ, ledaže tato osoba poručenství odmítne. Jinak soud jmenuje poručníkem některou z osob příbuzných nebo blízkých dítěti nebo jeho rodině, ledaže rodič takovou osobu výslovně vyloučil (§ 931).

Poručníkem může být jmenována pouze plně svéprávná osoba, která způsobem života zaručuje, že je schopna tuto funkci řádně vykonávat. Před jejím jmenováním do funkce poručníka soud zjistí, zda její jmenování není v rozporu se zájmem dítěte. Do funkce poručníka může soud jmenovat i dvě osoby; budou jimi zpravidla manželé (§ 932). „*Společnými poručníky mohou být ustanoveny i osoby stejného pohlaví, které žijí v trvalém soužití bez ohledu na registraci. Rozhodující budou zájmy dítěte.*”⁴²

Nikoli běžné rozhodnutí poručníka týkající se dítěte musí být schváleno soudem. Zároveň soudu podává poručník pravidelné zprávy o osobě dítěte a jeho vývoji (§ 934).

Poručenství zaniká:

- nabude-li alespoň jeden z rodičů poručenství rodičovskou odpovědností nebo schopností ji vykonávat,
- nabytím svéprávnosti dítěte,
- osvojením dítěte.

Poručenská funkce zaniká:

- smrtí poručníka,
- rozhodnutím soudu o zproštění funkce poručníka,
- rozhodnutím soudu o odvolání poručníka (§ 935).

Poručníkovi náleží hmotné zabezpečení jako pěstounovi, pečuje-li o dítě tak, jako by mu bylo trvale svěřeno do péče (§ 939).

Z výše uvedeného je zřejmé, že uzavření registrovaného partnerství nebrání tomu, aby se registrovaný partner stal poručníkem.

⁴² HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1198

3.7. Opatrovnictví dítěte

Opatrovnictví přispívá k ochraně zájmů nezletilého dítěte, kdy však na rozdíl od poručníka vykonává opatrovník jen některou část rodičovské odpovědnosti, která je vymezena soudem.⁴³ Právní úpravu nalezneme v § 943-952 OZ.

Opatrovník je jmenován především v případech, kdy hrozí střet zájmů dítěte a jiné osoby, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li to zapotřebí v zájmu dítěte z jiného důvodu či na základě zákona (§ 943).

V ustanovení § 944 OZ je řečeno, že pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí přiměřeně ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci, z čeho si můžeme dovodit, že se opatrovníkem může stát i osoba, která uzavřela registrované partnerství.

3.8. Svěření dítěte do péče jiné osoby

Svěřenectví je upraveno občanským zákoníkem v § 953-957. V případě, kdy o dítě nemůže osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka - pečující osoby. Tato péče však není náhradou za pěstounskou péči, předpěstounskou péči ani péči, která musí předcházet osvojení. Zároveň má přednost před umístěním dítěte do ústavní péče (§ 953).

Povinnosti a práva pečující osoby vymezí soud, v ostatním se použijí přiměřeně ustanovení o pěstounství (§ 955).

V případě, kdy to dovolují možnosti, schopnosti a majetkové poměry rodičů, stanoví jim soud povinnost platit výživné k rukám pečující osoby (§ 956).

„Nespornou výhodou této péče je také, že pečující osoba a dítě se znají, mají mezi sebou zpravidla vytvořenou rodinnou vazbu, a tak přechod dítěte není tak invazivní jako u jiných forem náhradní péče.“⁴⁴

⁴³ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1221

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1242

Svěření dítěte do péče registrované partnera není zákonem výslovně zakázáno, proto může soud svěřit dítě do osobní péče registrovanému partnerovi, který je zpravidla příbuzným nezletilého dítěte, kdy již mezi sebou mají utvořený vztah.

3.9. Pěstounská péče

Právní úpravu pěstounské péče obsahuje OZ v ustanoveních § 958-970 a postup zprostředkování pěstounské péče je upraven zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“).

„Pěstounská péče je podle občanského zákoníku forma náhradní rodinné péče, při které pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Z právního hlediska ale mezi pěstounem a dítětem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem, tak jak je tomu v případě osvojení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemá k dítěti vyživovací povinnost. K výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte, případně soud. Pokud je pěstoun přesvědčen o rozporu mezi zájmem dítěte a rozhodnutím jeho zákonného zástupce, může se domáhat rozhodnutí soudu. Stát zajišťuje hmotné zabezpečení dítěte a přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali, dávkami pěstounské péče. Rodiče dítěte zároveň plní svou vyživovací povinnost k rukám úřadu.“⁴⁵

Děti svěřené do pěstounské péče své rodiče zpravidla znají a rodiče mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat, stejně jako mají právo na informace o dítěti (§ 960).

Pěstounem se může stát pouze osoba, která se může zaručit řádnou péčí o dítě. Zároveň musí mít bydliště na území České republiky. Soud může svěřit zájemcům o pěstounskou péči dítě do péče předpěstounské, jejíž délka je individuální a záleží pouze na úvaze soudu, jakou délku s ohledem na daný případ určí.

⁴⁵ BUBLEOVÁ, V. Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka. 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. s. 7

V § 964 OZ je stanoveno, že společnými pěstouny mohou být pouze manželé, z čehož jasně vyvozujeme, že se registrovaní partneři nemohou stát společnými pěstouny.

„Pěstounem ovšem může být i jedna osoba, je nerozhodné, zda žije v manželství, nesezdaném soužití, sama nebo v registrovaném partnerství. (...) Zákonodárce v § 13 odst. 2 RegP výslovně a jednoznačně uvedl, že „trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte“, a proto je třeba vyvodit, že jiné formy péče o dítě tím nebyly míněny.”⁴⁶ Registrovaný partner se může stát pouze individuální osvojitel, nikoliv společný pěstounem s registrovaným partnerem.

Pěstounská péče zaniká:

- nabytím plné svéprávnosti dítěte,
- zletilostí dítěte,
- zrušením rozhodnutím soudu,
- smrtí dítěte či pěstouna.

V případě společné pěstounské péče manželů zaniká rozvodem, kdy je třeba rozhodnout, kdy bude nadále výlučným pěstounem dítěte. Pokud jeden z manželů zemře, stává se druhý automaticky pěstounem výlučným.⁴⁷

V České republice máme známý případ pěstounské péče registrovaných partnerů z května roku 2011. Jedná se o registrované partnery Vladimíra Pateru a Františka Baďuru. Oba muži museli projít posouzením odborníků, zda jsou vhodnými pěstouny. Jeden z nich byl jako vhodný pěstoun vyhodnocen. Tito partneři společně vychovávají dva chlapce z dětského domova. Oba jsou handicapovaní. Na prvního chlapce, Kryštofa, čekali dva a půl roku. Kryštof trpí vícečetnými vývojovými vadami, které si vyžadují mnoho specifických potřeb. Z tohoto důvodu nebyl o chlapce zájem. Partneři věděli, že dostanou staršího handicapovaného chlapečka, ale i přesto o dítě stáli a přijali jej za svého. Aby nebyl Kryštof jedináčkem, požádali o druhé dítě, které je také handicapované.

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1284

⁴⁷ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1296

Čekání na druhé dítě trvalo jeden rok. Dětský psycholog PhDr. et PhDr. Radek Ptáček, Ph.D., MBA. chválí soužití těchto pěstounů s chlapci, neboť díky jejich péči se mohou chlapci udržet v běžné škole, kam by se pravděpodobně nedostali, kdyby žili v dětském domově. Touto výchovou tak chlapcům vytváří lepší podmínky pro jejich budoucí sociální integraci.⁴⁸

3.10. Osvojení (adopce) nezletilého dítěte

Právní úpravu nalezneme § 794-845 OZ, vyřizování žádostí, posuzování žadatelů o zprostředkování osvojení je upraven v ZSPOD, postup soudů při osvojení upravuje zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). Z mezinárodních úmluv je nutné neopomenout Úmluvu o právech dítěte, Evropskou úmluvu o osvojení dítěte, Evropskou úmluvu o osvojení dětí, Haagskou úmluvu o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení a Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí (viz 3.1. Dítě z pohledu práva).

Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní. Adopce je nejvyšší a nejzávažnější formou rodinné péče s ohledem na to, že dítě získává po právní stránce stejné postavení jako dítě biologické, včetně příbuzenských vztahů s rodinou osvojitele. Cílem osvojení je získat pro dítě stabilní a bezpečné rodinné zázemí, kde bude chráněno a milováno jako dítě vlastní. Práva a povinnosti vznikají stejně jako mezi biologickými rodiči a jejich dětmi.⁴⁹

Osvojitelem se může stát pouze zletilá fyzická osoba, která je svéprávná. Svými osobními vlastnostmi, způsobem života, důvody a pohnutkami, které jej vedou k osvojení, by měla osoba zaručit, že bude dobrým rodičem.

⁴⁸ *Náhradní rodiče čekali marně, teď je vychovávají dva tátové.* [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: < <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1048342-nahradni-rodice-hledali-marne-ted-je-vychovavaji-dva-tatove>>

⁴⁹ BUBLEOVÁ, V. Základní informace o osvojení (adopci). 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. s. 7

Proces zprostředkování osvojení je velice zdlouhavý a má několik navazujících fází:

- podání žádosti o zprostředkování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,
- posuzování žadatelů obecním úřadem s rozšířenou působností,
- posuzování žadatelů krajským úřadem (zde probíhá zařazení do evidence pro účely zprostředkování adopce na základě předchozího odborného posouzení, kdy jsou posuzovány podklady od obecního úřadu s rozšířenou působností, psychologická posouzení žadatelů, posouzení zdravotního stavu, výstupy přípravných kurzů, kterých je povinné se účastnit)
- výběr vhodného osvojitele (osvojitelské rodiny) pro konkrétní dítě,
- navázání kontaktu s dítětem.⁵⁰

Než-li soud rozhodne o osvojení, je dítě umístěno do rodiny osvojitele do předadopční péče. Je třeba zjistit, zda mezi osvojencem a osvojitelem vznikne vztah jako mezi rodiči a biologickým dítětem.

V ustanovení § 427 ZŘS nalezneme výčet jednotlivých řízení o osvojení, ve kterých soud zejména jedná:

- přijímá prohlášení o udělení souhlasu k osvojení,
- rozhoduje o předání dítěte do péče před osvojením,
- rozhoduje o určení, zda je třeba souhlasu rodičů k osvojení,
- rozhoduje o návrhu rodičů, kteří dali souhlas s osvojením, na vydání dítěte,
- rozhoduje o osvojení,
- rozhoduje o utajení osvojení,
- rozhoduje o nařízení dohledu nad úspěšností osvojení.

Na základě rozhodnutí soudu o osvojení, dojde k zapsání osvojitele, případně osvojitelů, do matriky jako rodiče, případně rodičů (§ 797 OZ).

Protože na základě adopce dojde k zániku předchozích vztahů s biologickou rodinou a vzniknou vztahy zcela nové, je možné si osvojit dítě

⁵⁰ BUBLEOVÁ, V. Základní informace o osvojení (adopci). 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. s. 24-25

z ciziny nebo umožnit adopci českého dítěte do ciziny. Registrovaní partneři si tak mohou osvojit dítě v zahraničí v souladu s tamějším právem a poté vychovávat dítě v České republice.

Shrneme-li si informace o osvojení, získáme tyto důležité informace:

- nutný souhlas biologických rodičů (nestanoví-li soud jinak),
- pokud je dítě starší 12 let, je nutné i jeho svolení,
- přiměřený věkový rozdíl mezi osvojencem a osvojitelem (doporučuje se větší 16 let)
- mezi osvojencem a osvojitelem vzniká stejný vztah jako mezi biologickými rodiči a dětmi,
- z právního hlediska se jedná o vlastní dítě,
- zápis rodičovství do matriky,
- osvojenec získává příjmení osvojitele,
- zanikají práva a povinnosti původní rodiny.

OZ umožňuje individuální adopci fyzickým osobám, a to bez ohledu na jejich sexuální orientaci osvojitele. Vstupem do registrovaného partnerství však tato práva zaniká, neboť § 13 odst. 2 ZRP výslovně zakazuje, aby se některý z partnerů stal osvojitelem. Není tedy možná společná adopce registrovanými partnery, ale jen manžely, jak je uvedeno v § 800 OZ.

Pakliže zákon ponechává společnou adopci pouze jako výsadu manželům, nutí tak homosexuálně orientované jedince, aby nevstupovali do registrovaného partnerství a zažádali si o individuální osvojení dítěte. Domnívám se, že tímto nešťastným ustanovením zákonodárce nezabrání výchově adoptovaných dětí v duhových rodinách, ale naopak tím nutí homosexuální osoby, aby nevstupovali do registrované partnerství, pokud si chtějí osvojit děti. Tudiž děti budou žít v neoficiálním svazku, který pro ně je méně stabilním prostředím, než kdyby byly adoptovány registrovanými partnery.

4. Srovnání registrovaného partnerství se zahraniční úpravou

V současné době neexistuje žádná úmluva chránící lidská práva, která by nařizovala státům povinnost přiznání práv registrovaným partnerům, popřípadě osobám stejného pohlaví nebo právo na adopci dítěte.

Dne 8. února 1994 vydal Evropský parlament doporučení, že by členské země měly legalizovat registrované partnerství a vyslovil se těsnou většinou hlasů pro možnost adopce dětí stejnopohlavními páry. Státům je tak ponechána úplná svoboda, aby si tuto právní oblast upravily vnitrostátně.

Na základě libovůle státu při určování právního zakotvení soužití osob stejného pohlaví se můžeme v Evropě setkat s právními řády, které udělují homosexuálním párům stejná práva jako párům heterosexuální (Dánsko, Španělsko, Nizozemí, Dánsko, Francie, Portugalsko, Švédsko). Dále se státy, které povolují jakousi méně závaznou formu soužití, kdy se jedná většinou o registrované partnerství (například Česká republika, Rakousko, Německo). Také se stále ještě setkáváme se státy, které soužití osob stejného pohlaví žádným způsobem neupravují (Polsko, Bulharsko, Rumunsko, Slovensko), tudíž v nich není ani vyřešeno právní postavení dětí v homosexuálních svazcích.

V Evropě již mnoho států upravuje možnost osvojení dítěte homosexuálním párům, jedná se například o Dánsko, Norsko, Švédsko, Nizozemsko, Španělsko či od února roku 2016 Portugalsko.

Nyní se zaměřím na právní úpravu registrovaného partnerství Dánska, Německa, Rakouska, Slovenska a Polska.

4.1. Dánská právní úprava

Dánskou právní úpravu jsem si vybrala především z toho důvodu, že je v oblasti dodržování a zajišťování práv dětí řazena na základě nadstandardních výsledků již dlouhá léta mezi státy ke špičce v Evropské unii.

Jako další důvod bych uvedla, že se jedná o stát, který jako první na světě právně upravil soužití osob stejného pohlaví, kdy v roce 1989 povoluje občanům Dánska uzavírat svazky homosexuálně orientovaným jedincům, které jsou podobné manželství. Je tedy v oblasti soužití osob stejného pohlaví světovým průkopníkem.

Zprvu byla vyloučena pěstounská péče a adopce dětí registrovanými partnery. Od roku 1999 je umožněna adopce dítěte druhého registrovaného partnera.

Dne 17. března 2009 byl přijat zákon, který umožňuje adopci dětí homosexuálními páry. V roce 2010 je přijat zákon, který možnost registrovaným partnerům si společně osvojit dítě.⁵¹

Od roku 2012 umožňuje Dánsko uzavírat párům stejného pohlaví manželství, čímž je ukončena možnost uzavírat registrované partnerství, a dochází tak k uzavírání genderově-neutrálního svazku manželství a zároveň k úplnému zrovnoprávnění osob s heterosexuální a homosexuální orientací.⁵²

4.2. Právní úprava v Německu

Od 1. srpna roku 2001 je možné na základě zákona o registrovaném partnerství (Das Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft) uzavírat

51 Lov om ændring af lov om registreret partnerskab, lov om en børnefamilieydelse og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag. [online]. 1. 7. 2010 [cit. 2016-03-27] Dostupné z: <<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=131779>>

52 *Welcome to LGBT Denmark*. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://lgbt.dk/english-2/>>

v Německu registrované partnerství osobám stejného pohlaví. Protože se do značné míry podobá manželství, je v této zemi nazýváno jako homosexuální manželství.⁵³

Dne 15. prosince 2004 byl schválen dodatek k výše citovanému zákonu, který umožnil registrovaným partnerům adoptovat biologické dítě svého partnera.⁵⁴ Jednotlivci s homosexuální orientací tak až do roku 2013 nemohou adoptovat jiné děti než biologické děti svých partnerů, není tedy možná Second-parent adoption. Společná adopce homosexuálními páry přístupná není.

Na základě rozsudku Spolkového ústavního soudu v Karlsruhe z února roku 2013 bylo umožněno, aby si registrovaní partneři adoptovali dítě, které již dříve adoptoval jejich partner či partnerka. Ústavní soud rozhodl, že současný systém, který registrovanému partnerovi zakazuje si osvojit dítě, které již bylo osvojeno jeho partnerem, porušuje právo na rovné zacházení, neboť manželům je tato možnost povolena. Toto se týká i případu společné adopce dítěte registrovanými partnery.⁵⁵

V červnu roku 2014 byl přijat vládou návrh zákona o postupné adopci, tedy o adopci adoptovaného dítěte partnerem. Navrhována byla možnost zlegalizovat společné osvojení dětí registrovanými partnery, která však byla zamítnuta, a prozatím společná adopce dítěte registrovanými partnery není možná.

⁵³ *Lebenspartnerschaftsgesetz*. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://lebenspartnerschaftsgesetz.net>>

⁵⁴ Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts. [online]. 15. 12. 2004 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?start=%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl104s3396.pdf%5D#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl104s3396.pdf%27%5D__1459282823335>

⁵⁵ GALAKTIONOW, B. *Ein Urteil für wenige, das viele betrifft*. [online]. 19. 2. 2013 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.sueddeutsche.de/politik/karlsruhe-staerkt-adoptionsrecht-fuer-homosexuelle-paare-ein-urteil-fuer-wenige-das-viele-betrifft-1.1604202>>

4.3. Právní úprava v Rakousku

S ohledem na silný vliv Římskokatolické církve je právní vývoj soužití osob stejného pohlaví velice pomalý. Zákon o registrovaném partnerství (Eingetragene Partnerschaft-Gesetz) nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010.

Tento zákon přiznává partnerům stejná práva jako mají manželé, s výjimkou společné adopce dětí a podstoupení asistované reprodukce. Až do roku 2013 si tak mohli teoreticky homosexuálové, kteří nevstoupili do svazku partnerství, adoptovat děti pouze jako svobodné osoby prostřednictvím individuálního osvojení. Avšak v praxi s ohledem na obtížnost individuální adopce v Rakousku byla tato možnost v podstatě nemožná, byť ji zákon umožňoval.

19. února 2013 rozhodl Evropský soud pro lidská práva v rozsudku *X a ostatní v. Rakousko* tak, že registrovaný partner má právo přisvojit si biologické dítě svého registrovaného protějšku. V reakci na tento rozsudek přijal 4. července 2013 rakouský parlament novelu zákona o registrovaném partnerství, která umožňuje adopci dítěte registrovaného partnera. Zákon se stal účinným 1. srpna 2013.⁵⁶

4.4. Právní úprava na Slovensku

V současné době je na Slovensku homosexualita jako taková společností akceptována, ale chybí jakékoliv právní zakotvení soužití osob stejného pohlaví.

Na Slovensku až do roku 2012 dokonce neexistoval ani žádný výbor pro sexuální menšiny, který v České republice funguje od roku 2007. Dne 3. října 2012 byl schválen *Výbor pre práva lesbiab, gejoab, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb* při Radě vlády SR pro lidská práva, národnostní menšiny a rovnost pohlaví.

⁵⁶ Eingetragene Partnerschaft-Gesetz. [online]. 29.3.2016 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: < <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006586&ShowPrintPreview=True>>

V listopadu 2012 se v Národní radě hlasovalo o návrhu zákona o registrovaných partnerstvích. Kvůli slabé podpoře poslanců se však zákon nedostal ani do projednání ve druhém čtení, protože se pro jeho podporu vyjádřilo pouze 14 ze 129 přítomných poslanců, proti hlasovalo 94 a 20 zákonodárců se zdrželo hlasování.⁵⁷

7. února 2015 se na Slovensku uskutečnilo k otázkám rodiny referendum, které iniciovala Aliance pro rodinu, kdy mezi podporovateli byl i prezident Andrej Kiska a značná část veřejnosti. Aby mohlo být referendum uskutečněno, bylo nutné sesbírat 400 000 podpisů.

Původní návrh obsahoval čtyři otázky, kdy otázka „*Souhlasíte s tím, aby žádnému jinému soužití osob mimo manželství nebyla přiznána zvláštní ochrana, práva a povinnosti, které jsou právními normami k 1. březnu 2014 přiznány pouze manželství a manželům - zejména uznání, registrace či evidování jako životního společenství před veřejnou autoritou, možnost osvojení dítěte druhým manželem rodiče?*“, byla Ústavním soudem prohlášena za protiústavní.⁵⁸

Vyhlášené referendum obsahovalo tyto tři otázky:

1. „*Souhlasíte s tím, aby se manželstvím nemohlo nazývat žádné jiné soužití osob kromě svazku mezi jedním mužem a jednou ženou?*“

2. „*Souhlasíte s tím, aby párům nebo skupinám osob stejného pohlaví nebylo umožněno osvojení (adopce) dětí a jejich následná výchova?*“

3. „*Souhlasíte s tím, aby školy nemohly vyžadovat účast dětí na vyučování v oblasti sexuálního chování či eutanazie, pokud jejich rodiče nebo děti samy nesouhlasí s obsahem vyučování?*“

⁵⁷ *LGBT práva na Slovensku*. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_práva_na_Slovensku>

⁵⁸ *Kiska vyhlásil referendum o rodine, bude mať tri otázky*. [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/894771-kiska-vyhlasil-referendum-o-rodine-bude-mat-tri-otazky/>>

Přípravy referenda provázela velice vyhrocená atmosféra, kdy většina televizních stanic odmítala vysílat reklamní spoty stoupců referenda s odůvodnění, že jsou homofobní. Stejně tak k bojkotu referenda vyzývala řada liberálních iniciativ, protože od počátku vyhlášení referenda nebylo zřejmé, zda se k hlasování přijde dostatečný počet voličů, aby mohlo být referendum platné.

K volebním urnám se dostavila pouhá pětina voličů (21,41%), kdy 94,5% vyjádřilo souhlas s první otázkou, tedy že manželství má být i nadále určenou pro osoby opačného pohlaví. 93% voličů se vyslovilo pro zákaz adopce dětí osobami stejného pohlaví, a celých 90% hlasujících nesouhlasilo s povinnou účastí dětí na sexuální výchově.⁵⁹

4.5. Právní úprava v Polsku

Polsko patří mezi země, které neupravují soužití osob stejného pohlaví. Jedním z důvodů je především obrovské zastoupení křesťanů v této zemi.

V roce 2004 byl předložen návrh zákona o registrovaném partnerství, který byl obdobou francouzského modelu občanského paktu solidarity. Senát návrh zákona schválil, ovšem neprošel legislativním procesem z důvodu nových voleb v roce 2005.

Největším odpůrcem stejnopohlavního soužití či manželství přichází z řad Římskokatolické církve, která má v polské politice obrovský vliv, a zároveň má silnou podporu z řad veřejnosti, kdy k Římskokatolické církvi se v Polsku hlásí celých 95% obyvatelstva. Církev v Polsku se domnívá, že je homosexualita deviací.⁶⁰

⁵⁹ *Slovensko hlasovalo o rodině*. Rodinné listy, 2015, č. 2, str. 38

⁶⁰ LGBT práva v Polsku. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_práva_v_Polsku>

S ohledem na chybějící právní úpravu osob stejného pohlaví není možné v Polsku osobám stejného pohlaví povolit společnou adopci, avšak jednotlivci je osvojení dítěte dovoleno.

5. Návrh možné úpravy pro osvojení registrovanými partnery

V rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. ledna 2008 ve věci *E.B. v. Francie* se jednalo o stížnost ženy, která žila ve společné domácnosti s jinou ženou, a která podala žádost o adopci jako svobodná matka-lesba, která žije v partnerském soužití s homosexuální partnerkou. Na základě její sexuální orientace jí byla žádost francouzskými úřady zamítnuta, a také na základě potřeb a zájmů dítěte, kdy dle názoru úřadů nebyla žadatelka schopna zajistit dítěti možnost identifikace mužského vzoru.

Soud zdůraznil, že v oné době byla individuální adopce ve Francii možná, a proto shledal, že rozhodujícím momentem pro zamítnutí žádosti stěžovatelky o osvojení byla její homosexuální orientace. V případě rozdílného zacházení s osobami na základě sexuální orientace je nutné, aby byl tento rozdíl přesvědčivě podložen.

Soud konstatoval, že se stěžovatelkou bylo jednáno diskriminačním způsobem s ohledem na její homosexuální orientaci, tedy v rozporu s čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 8 Úmluvy zaručující právo na rodinný život.⁶¹

S odkazem na odůvodnění rozsudku ve věci *E.B. v. Francie* se domnívám, že ustanovení § 13 odst. 2 ZRP se jeví v rozporu s tímto judikátem. Tato formulace zcela vylučuje možnost žádat o adopci registrovanými partnery, čímž je porušeno právo dle čl. 8 Úmluvy, nebýt diskriminován v otázce přístupu k řízení o osvojení na základě sexuální orientace.

Dle veřejné ochránkyně práv Anny Šabatové je bránění osvojit si dítě homosexuálům protiústavní, kdy uvádí, že nenalezla žádný objektivní a racionální důvod, pro který by mělo být znemožněno registrovaným partnerům osvojení.

⁶¹ *Case E.B. v. France*. rozsudek ESLP ze dne 22. 1. 2008, stížnost č. 43546/02. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["43546/02"\],"itemid":\["001-84571"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)>

Podle ombudsmanky se mnozí lidé na toto téma dívají s předsudky a pod vlivem falešných dojmů.⁶²

Myslím si, že není správné, aby děti vyrůstaly v ústavní péči, když je možnost, aby žily v milující rodině.

Když dítě po dovršení plnoletosti opustí bránu dětského domova, již se nemá kam vracet a nemá do života žádné hmotné zabezpečení. V případě možnosti osvojení registrovanými partnery je pouto trvalé, děti se mají kam vracet a jednou budou také dědici, což jim poskytne do budoucna další zvýhodnění oproti dětem z dětských domovů, kdy se většinou jedná o děti ze sociálně slabých rodin.

Překážkou dle mého názoru není ani skutečnost, že by se mělo jednat o registrované partnery. I ti by měli mít možnost řádně vychovávat děti, poskytovat jim pevné rodinné zázemí, vychovávat je v harmonickém prostředí a předávat jim lásku. Z tohoto důvodu by mělo být dovoleno registrovaným partnerům osvojení dítěte, tedy měla by být vypuštěna část ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb. – *„Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.“*. Zároveň by bylo nutné zrušit ustanovení § 800 OZ, aby nebyl činěn rozdíl mezi manželi a registrovaným i partnery. S tímto také souvisí drobné úpravy dalších paragrafů, kterých by se tato doporučená změna dotkla.

S ohledem na skutečnost, že zákonodárce ustanovením § 13 odst. 1 ve znění: *„Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“* a § 13 odst. 3 ve znění: *„Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner;*

⁶² Šabatová: *Zákon brání homosexuálům adoptovat dítě je protiústavní*. [online]. 31. 7. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1023555-sabatova-zakon-branici-homosexualum-adoptovat-dite-je-protiustavni>>

povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.” dává najevo, že respektuje výchovu dětí v registrovaném partnerství, kdy dokonce druhému partnerovi ukládá povinnost dítě vychovávat a podílet se jeho vývoji. Není tedy jednoznačně přesvědčen, že by soužití osob stejného pohlaví mělo zásadně negativní vliv na vývoj dítěte.

Český soud se již také vyjádřil k otázce osvojení dítěte registrovanými partnery. Dne 5. listopadu 2015 Okresní soud v Prostějově uznal za rodiče desetiletých dvojčat dva muže, a to tak, že uznal cizí rozsudek o osvojení na základě zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.⁶³

Jako nejčastější argumenty **proti** výchově dětí registrovanými partnery jsou:

1. Dochází k narušování hodnot tradiční rodiny.

Domnívám se, že v dnešní společnosti, kde je vysoké procento rozvodovosti, nelze s čistým svědomím říci, co jsou tradiční hodnoty rodiny. Jedná se o rozvedené rodiče, kteří mají stanovenou střídavou péči a dítě si týden co týden přehazují jako horký brambor? Nebo lze za tradiční označit rodinu, kde je jeden z rodičů alkoholikem? Popřípadě je tradiční, když dítě vyrůstá pouze s matkou bez otce, která ani nezná?

2. Možné sklony dítěte k homosexualitě v dospělosti.

Jak již bylo vysvětleno v úvodu této diplomové práce, homosexualita je vrozená a není možné se jí „naučit“ na základě soužití s homosexuálně orientovanými rodiči. Dítě přichází do styku i s osobami heterosexuálními a tyto vzorce chování vidí všude kolem sebe (babička a děda, teta a strýc). Mnohem větší vliv na vývoj dítěte má vzdělání rodičů, finanční zabezpečení, sociální zázemí či příslušnost k etnické rase nebo náboženské vyznání.

3. Ztížená pozice v kolektivu, možnost šikany.

⁶³ *Homosexuálové slaví dílčí vítězství, český soud uznal adopci dětí gayi.* [online]. 7. 12. 2015 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/cesky-soud-uznal-adopci-deti-gayi-dqg-/domaci.aspx?c=A151206_202924_zahranicni_san>

Děti jsou vychovávány rodiči. Pokud jim budou rodiče doma říkat, že je nenormální mít za rodiče osoby stejného pohlaví, pak se děti naučí tomu, že se jedná o jakousi odlišnost a budou moci takové dítě šikanovat. Samotné dítě na toto však nepřijde.

Pravděpodobnost, že se děti budou posmívat vrstevníkovi za jeho homosexuální rodiče není o nic větší, než že ho budou šikanovat například kvůli jiné barvě vlasů, křivým zubům, jeho váze nebo například odlišnému oblečení.

Jako nejčastější argumenty **pro** výchovu dětí registrovanými partnery jsou uváděny tyto skutečnosti:

- 1. Registrované partnerství je stabilnější než manželství.**
- 2. Dítě z duhové rodiny je v dospělosti tolerantnější k menšinám a odlišnostem.**
- 3. Pro dítě je lepší vyrůstat v duhové rodině, než aby muselo vyrůstat v ústavní péči.**

Nařízení ústavní péče a výchova dítěte v ústavu by měla být vždy až posledním východiskem.

Výše uvedené body číslo 1 a 2 argumentujícím pro výchovu dětí registrovanými partnery si dovoluji podložit níže uvedeným výzkumem.

V roce 2013 byl dokončen průzkum Melbournské univerzity v Austrálii nesoucí název „Child Health in Same-Sex Families”. Průzkum byl proveden s 500 dětmi do věku sedmnácti let a jejich celkem 315 rodiči, kterými byli gayové, lesbičky, ale i bisexuálové.

Předmětem zkoumání byly rozdíly mezi jedinci vyrůstajícími v rodině heterosexuálních rodičů a duhových rodin. Na základě výše uvedených průzkumů bylo zjištěno, že:

- nebyl nalezen žádný rozdíl mezi výší sebevědomí, emočním chování,
- všichni rodiče tráví v průměru se svými dětmi stejný čas,

- děti párů stejného pohlaví jsou celkově zdravější,
- děti z homoparentální rodiny si lépe rozumí se svou rodinou,
- děti z homosexuálních rodin lépe akceptují osoby a jevy ve svém okolí, jsou více tolerantní.

Závěrem studie lze říci, že na základě klíčových zdravotních ukazatelů se dětem z duhových rodin daří stejně, v některých ohledech dokonce lépe, než zbytku dětské populace, která vyrůstá v tradičních heterosexuálních rodinách. Výchova dětí v homoparentálních rodinách nemá na dítě žádné negativní dopady.⁶⁴

Dne 17. 3. 2016 se v pořadu České televize nesoucí název 90' vyjádřila psychologička PhDr. Zuzana Spurná, Ph.D., primářka oddělení klinické psychologie Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, kladně k výchově dětí registrovanými partnery. Uvedla, že pokud jsou v registrovaném partnerství psychicky stabilní jedinci mající dobré ekonomické a sociální zázemí, tak se bude mít dítě mít dobře a není důvod, abychom se obávali negativních vlivů. Vždyť dítě nežije jen s lidmi v rodině, vidí ve svém okolí ostatní lidi, prarodiče, sleduje filmy, kde všude vidí, že jsou i heterosexuálové. Má tedy možnosti a samo si může vybrat, jakým způsobem se bude ubírat jeho život. Dále uvedla, že šikana dítěte není problémem dítěte, ale problémem společnosti.

Agentura Sten/Mark provedla v únoru 2015 průzkum na téma *Postoj Čechů k adopci dětí homosexuály*, které se zúčastnilo 510 dotazovaných ve věku 15-59 let.⁶⁵

Z tohoto průzkumu vyplývá, že:

⁶⁴ CHADWICK, V. Tick for same-sex families. In: [theage.com.au](http://www.theage.com.au). [online]. 5. 6. 2013 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <<http://www.theage.com.au/victoria/tick-for-samesex-families-20130605-2npxf.html>>

⁶⁵ *Polovina Čechů by homosexuálům povolila adoptovat dítě jejich registrovaného partnera*. [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <<http://www.stemmark.cz/polovina-cechu-by-homosexualum-povolila-adoptovat-dite-jejich-registrovaneho-partnera/>>

1. S adopcí biologického dítěte registrované partnera:

34% souhlasí

22% spíše souhlasí

26% neví

7% spíše nesouhlasí

11% nesouhlasí

Dle výsledků souhlasí s osvojením biologického dítěte svého partnera 56% dotázaných.

2. S možností umožnění oplodnění páru složeného ze dvou žen:

29% souhlasí

22% spíše souhlasí

27% neví

8% spíše nesouhlasí

14% nesouhlasí

Zde není souhlas nadpoloviční, avšak nesouhlas s touto možností vyjádřilo pouze 22% dotázaných.

3. S možností osvojení dítěte z dětského domova registrovanými partnery:

24% souhlasí

23% spíše souhlasí

25% neví

9% spíše nesouhlasí

19% nesouhlasí

4. S možností adopce dítěte z dětského domova svobodným jedincem:

16% souhlasí

17% spíše souhlasí

31% neví

13% spíše nesouhlasí

23% spíše nesouhlasí

Z odpovědí na otázky číslo 3 a 4 vyplývá překvapivé zjištění, a to že se více lidí preferuje adopci dítěte z dětského domova registrovanými partnery před samostatným jedincem, kterým může být i heterosexuální jedinec.⁶⁶

Od 11. března 2016 je v připomínkovém řízení vládní norma na změnu ZRP, která upravuje osvojení dítěte osoby v registrovaném partnerství partnerem či partnerkou jeho rodiče a související podmínky života dítěte v rodině registrovaných partnerů. Připomínkové řízení skončí 11. dubna 2016.⁶⁷

S ohledem na výše uvedenou anketu se domnívám, že nic nebrání přijetí změny ZRP, jak je nyní předložen v připomínkovém řízení.

66 90' ČT24. *Adopce dětí homosexuálními páry*. [online] 17. 3. 2016 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11412378947-90-ct24/216411058130317>>

67 Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA7QCSSE2>>

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku dětí žijících v registrovaném partnerství. Práce je členěna do pěti kapitol.

První kapitola s názvem Právní úprava a vznik registrovaného partnerství se věnuje několikaletému a velice složitému procesu přijímání tohoto zákona, který vyšel v účinnost dne 1. července 2006, i když se jej prezident Václav Klaus vetoval. Od účinnosti do 31. prosince 2015 bylo uzavřeno 2174 registrovaných manželství, z toho 1439 gay párů a 735 lesbických párů. 307 párů své partnerství ukončilo, tedy „rozvodovost“ registrovaných párů činí 14,1%, což je v porovnání s rozvody manželství mnohem méně.

Druhá kapitola se věnuje rozdílům mezi manželi a registrovanými partnery, která jsou dána rozdílnou právní úpravou.

Ve třetí kapitole jsem se soustředila na děti žijící v registrovaném partnerství. Možností, jak se může dítě v registrovaném partnerství ocitnout je několik. Dítě počaté přirozenou cestou z předchozího heterosexuálního vztah, homosexuálním stykem lesbické ženy za účelem otěhotnění, dítě počaté asistovanou reprodukcí nebo prostřednictvím náhradního mateřství, svěřením dítěte do péče jiné osoby, poručenství, pěstounská péče či osvojení.

Čtvrtou kapitolu jsem věnovala srovnávání právního postavení dítěte v registrovaném partnerství s jinými státy Evropy. Zaměřila jsem se na dánskou právní úpravu, která je průkopníkem právní úpravy soužití osob stejného pohlaví, a dále jsem se zabývala právní úpravou zemí, které s námi sousedí, tedy Německa, Rakouska, Slovenska a Polska.

V páté kapitole jsem se pokusila o nástin možné právní úpravy, který by pomohl vyřešit nedostatky v zákoně.

Byla bych pro možnost, aby lesbické ženy mohly podstoupit asistovanou reprodukci na území České republiky, o což se nyní bude pokoušet ministryně

práce a sociálních věcí Michaela Marksová, avšak při složitosti našeho právního systému si myslím, že tato otázka není v tuto chvíli aktuální a ještě několik let nedojde v této oblasti ke změně.

Především v homoparentálních rodinách, kde již dítě vyrůstá jako biologické dítě jednoho z partnerů, kdy ke druhému rodiči-partnerovi nemá žádný právní vztah, umožnit možnost adopce druhým vychovávajícím partnerem. Jde zde především o zájmy dítěte, protože v případě úmrtí biologického rodiče nemají vychovávající partner a nezletilé dítě mezi sebou žádný právní vztah a došlo by k jejich oddělení, což by pro psychiku dítěte nebylo dobré.

S ohledem na skutečnost, že česká společnost není možností osvojení si dítě z dětského domova plně nakloněna, doporučuji o umožnění adopce registrovanými partnery uspořádat referendum, aby lidé sami rozhodli, zda tuto volbu pro děti a registrované partnery umožní.

Podporuji možnost, aby lesbické ženy mohli podstoupit asistovanou reprodukci na území České republiky, o což se nyní bude pokoušet ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová.

Resumé

In my thesis I have focused on the issues of children who are living in the registered partnership. The work is divided into five chapters.

The first chapter with the name the legislation and creation of registered partnership is pursued for several years a very complicated process of admission this law which has come into force July 1st 2006 even though the president Vaclav Klaus vetoed it. 2174 registered marriages were entered into from efficiency to December 31st 2015, thereof 1439 gay pairs and 735 lesbian pair. 307 pairs finished their marriages so “divorce rate” of registered partnership is 14,1% which is much less in compare with divorce decrees.

The second chapter is pursued the differences between husbands and wives and the registered partners that are issued by different legislation.

In the third chapter I have been concentrating on the children who are living in the registered partnership. The possibilities, how the child can find itself in the registered partner ship, are several. The child was conceived naturally from previous heterosexual relationship, the homosexual intercourse of lesbian woman in order to get pregnant, the child was conceived by the assisted reproduction or through surrogacy, the child custody of another person, the wardship, the foster care or adoption.

The fourth chapter is pursued the comparison of the legal status of children in the registered partnerships in different European countries.

In the fifth chapter I was trying the outline of possible legislation which would be helped to solve shortcomings in the law.

Especially in homoparental families where the child is already growing up as a biological child of by the partner’s when he or she does not have any legal relationship to the second partner as a parent, to permit the possibility of the adoption by the second nurturing partner. There are mainly the child’s interests because in the case of the death of the biological parent there is not any legal relationship between the nurturing partner and the child and it would be become its dismemberment which was not very good for psyche of the child.

I support the possibility to the lesbian woman can undergo the assisted reproduction on the territory of the Czech republic.

I also think it is not right that children would grow up in the institutional care if the possibility can be given to them to live in the loving family. In my opinion the obstacle is the fact that it should be the registered partners. These people should have the possibility to grow children properly, to provide the solid family background, to educate them in harmonious environment, to pass them love. For this reason, it should be already allowed to adopt a child.

Having regard to the fact that the Czech society does not favor into this possibility, I recommend to organize the referendum to permit the adoption of the registered partners to the people would decide if this choice can be enabled by the children and the registered partners.

In the case of a positive opinion of the Czech public in referendum, there would be needed to increase the control in these families especially thorough oversight in care before the adoption because not every child is so mentally strong to prove with to cope with the fact that they live in the family with the parents of same sex.

Seznam použité literatury

Monografie

BRZEK, A. PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. Praha: Scienta Medica, spol. s. r. o. 1992. 128 s. ISBN 80-85526-03-4

SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. 584 s. ISBN 978-80-7294-585-6

MACH, Petr. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. 88 s. ISBN 80-86547-51-5

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kolektiv. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, 366 s. ISBN 978-80-7400-552-7

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 752 s. ISBN 978-80-7478-369-2

HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ, Z.; WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1380. ISBN 978-80-7400-503-9

BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. 62 s. ISBN 978-80-87455-19-7

BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o osvojení (adopci)*. 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. 60 s. ISBN 978-80-87455-18-0

Články v časopisech

ŠIPULOVÁ, K. *Náhradní mateřství není v rozporu s veřejným pořádkem*. Bulletin zahraničního oddělení Nejvyššího soudu ČR, 2015, č. 1, str. 15-16

Slovensko hlasovalo o rodině. Rodinné listy, 2015, č. 2, str. 38

Internetové zdroje

BURTON, N. *When Homosexuality Stopped Being a Mental Disorder*. In: Psychology Today [online]. 18. 8. 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <<https://www.psychologytoday.com/blog/hide-and-see/201509/when-homosexuality-stopped-being-mental-disorder>>

WEISS, P. *Původ homosexuality*. In: Maminka [online]. 11. 9. 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <<http://www.maminka.cz/clanek/puvod-homosexuality>>

Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>>

Velvyslanectví České republiky v Paříži. [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://archive.is/20130429031544/www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/uzavirani_pacs_ve_francii/index.html#selection-117.0-156.0>

Government of the Netherlands. [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.government.nl/topics/family-law/contents/marriage-registered-partnership-and-cohabitation-agreements>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035901.htm>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/usneseni/u0731.htm>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=124>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=0>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=1075>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&T=650>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2016-03-21].
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969&snzp=1>>

KLAUS, V. *Prezident republiky Václav Klaus vetoval zákon o registrovaném partnerství*. [online]. 16. 2. 2006 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://www.klaus.cz/clanky/47>>

Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [online]. [cit. 2016-03-22] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=5>>

Důvodová zpráva k zákonu o registrovaném partnerství. [online]. [cit. 2016-03-22] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=650&CT1=0>>

Deset omylů pana prezidenta. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/deset-omylu-pana-prezidenta>>

Homoparentalita. [online]. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Homoparentalita>>

Český statistický úřad. Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě. [online]. 24. 10. 2013 [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/20533820/csav102413opr.pdf/952872bd-1745-4ce0-a21b-c30bbc03ef47?version=1.0>>

CHADWICK, V. Tick for same-sex families. In: [theage.com.au](http://www.theage.com.au). [online]. 5. 6. 2013 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <<http://www.theage.com.au/victoria/tick-for-samesex-families-20130605-2npxf.html>>

Salgueiro Da Silva Mouta v. Portugal. rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 1999, stížnost č. 33290/96 [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://poradna-prava.cz/www/old/mouta_v_portugal.pdf>

Náhradní rodiče čekali marně, teď je vychovávají dva tátové. [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1048342-nahradni-rodice-hledali-marne-ted-je-vychovavaji-dva-tatove>>

Welcome to LGBT Denmark. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://lgbt.dk/english-2/>>

Lov om ændring af lov om registreret partnerskab, lov om en børnefamilieydelse og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag. [online]. 1. 7. 2010 [cit. 2016-03-27] Dostupné z: <<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=131779>>

Lebenspartnerschaftsgesetz. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://lebenspartnerschaftsgesetz.net>>

Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts. [online]. 15. 12. 2004 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?start=%2F%2F*%5B%40attr_id%3D'bgbl104s3396.pdf%5D#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl104s3396.pdf%27%5D__1459282823335>

GALAKTIONOW, B. *Ein Urteil für wenige, das viele betrifft*. [online]. 19. 2. 2013 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.sueddeutsche.de/politik/karlsruhe-staerkt-adoptionsrecht-fuer-homosexuelle-paare-ein-urteil-fuer-wenige-das-viele-betrifft-1.1604202>>

LGBT práva na Slovensku. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_práva_na_Slovensku>

Kiska vyhlásil referendum o rodine, bude mať tri otázky. [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/894771-kiska-vyhlasil-referendum-o-rodine-bude-mat-tri-otazky/>>

LGBT práva v Polsku. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_práva_v_Polsku>

Case E.B. v. France. rozsudek ESLP ze dne 22. 1. 2008, stížnost č. 43546/02. [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["43546/02"\],"itemid":\["001-84571"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)>

Šabatová: Zákon brání homosexuálům adoptovat dítě je protiústavní. [online]. 31. 7. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1023555-sabatova-zakon-branici-homosexualum-adoptovat-dite-je-protiustavni>>

Homosexuálové slaví dílčí vítězství, český soud uznal adopci dětí gayi. [online]. 7. 12. 2015 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: < http://zpravy.idnes.cz/cesky-soud-uznal-adopci-deti-gayi-dqg-/domaci.aspx?c=A151206_202924_zahranicni_san>

Polovina Čechů by homosexuálům povolila adoptovat dítě jejich registrovaného partnera. [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: < <http://www.stemmark.cz/polovina-cechu-by-homosexualum-povolila-adoptovat-dite-jejich-registrovaneho-partnera/>>

90' ČT24. *Adopce dětí homosexuálními páry.* [online] 17. 3. 2016 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11412378947-90-ct24/216411058130317>>

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA7QCSSE2>>

Právní předpisy

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

D/341- H- ML Act No. 372 of June 1, 1989, THE DANISH REGISTERED PARTNERSHIP ACT

99 - 9444, Pacte civil de solidarité

Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě a právech dítěte

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

Lov om ændring af lov om registreret partnerskab, lov om en børnefamilieydelse og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag

Das Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft

Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts

Eingetragene Partnerschaft-Gesetz

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromé

Judikatura

Case Salgueiro Da Silva Mouta v. Portugal, rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 1999, stížnost č. 33290/96

Case X and others v. Austria, rozsudek ESLP ze dne 19. 2. 2013, stížnost č. 19010/07

Case E.B. v. France. rozsudek ESLP ze dne 22. 1. 2008, stížnost č. 43546/02